

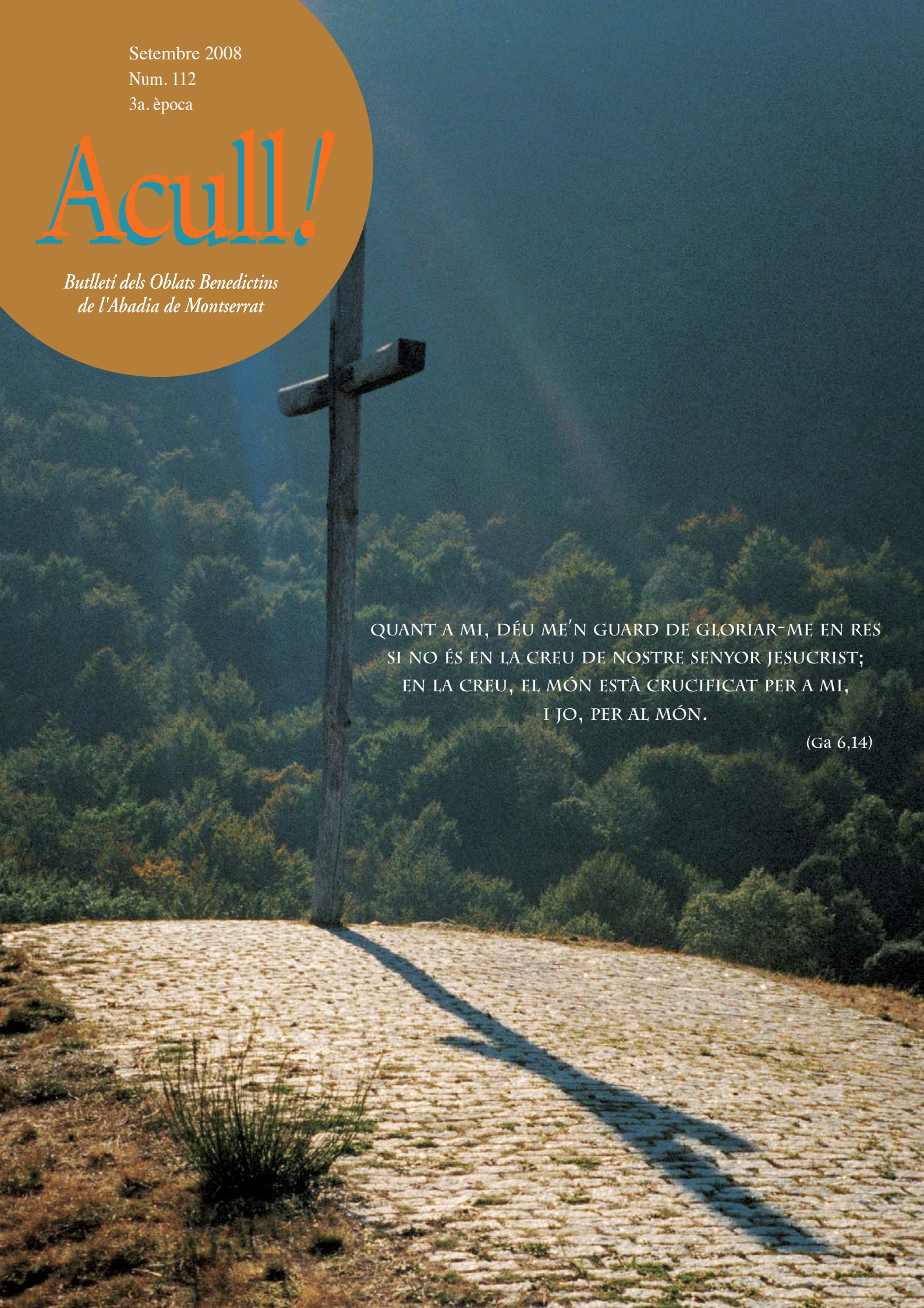
Setembre 2008

Num. 112

3a. època

Acull!

*Butlletí dels Oblats Benedictins
de l'Abadia de Montserrat*

QUANT A MI, DÉU ME'N GUARD DE GLORiar-ME EN RES
SI NO ÉS EN LA CREU DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST;
EN LA CREU, EL MÓN ESTÀ CRUCIFICAT PER A MI,
I JO, PER AL MÓN.

(Ga 6,14)

Acull!

*Butlletí dels Oblats Benedictins
de l'Abadia de Montserrat*

S U M A R I

- 3 SANT BENET I EL SEU MESTRATGE
Benet XVI
- 6 L'ESPERIT SANT EN LA REGLA DE
SANT BENET
pare Abat Josep Maria Soler
- 8 LA FE EN EL DÉU DEL PERDÓ I DE
L'AMOR GRATUÏT
pare Antoni Pou
- 10 JESÚS, EL NOSTRE BON METGE
pare Ignasi Maria Fossas
- 11 MIREU L'ARBRE DE LA CREU
pare Lluís Planas
- 19 UNA ATURADA EN EL CAMÍ PER TROBAR-
NOS AMB JESÚS
pare Jordi Castanyer

CRÒNICA

- 20 EXCURSIÓ A CUIXÀ
pare Jordi Castanyer

NOTIFICACIONS

- 26 INFORMACIONS DIVERSES
- 27 ELS NOSTRES DIFUNTS
- 27 CALENDARI D'ACTIVITATS 2008

Setembre 2008
Núm. 112
3a. època

Imprimeix: Bengar Gràfiques
Lluís Companys, 62
GRANOLLERS

Dipòsit legal: B-2907-1996

SANT BENET I EL SEU MESTRATGE *

Benet XVI

Estimats germans i germanes:

Avui voldria parlar de sant Benet, fundador del monaquisme occidental, i patró del meu pontificat. Començo citant una frase de sant Gregori el Gran, que en escriure sobre sant Benet diu: «Aquest home de Déu, enmig de tants miracles amb què resplendí en aquest món, brillà també no poc per la paraula doctrinal» (II *Diàl.*, 36). El gran Papa va escriure aquestes paraules l'any 592; el sant monjo havia mort 50 anys abans i encara era viu en la memòria de la gent i sobretot en el florent orde religiós que va fundar. Sant Benet de Núrsia, amb la seva vida i la seva obra, va exercir una influència fonamental en el desenvolupament de la civilització i de la cultura europea. La font més important sobre la seva vida és el segon llibre dels *Diàlegs* de sant Gregori el Gran. No és una biografia en el sentit clàssic. Segons les idees del seu temps, va voler il·lustrar mitjançant l'exemple d'un home concret –precisament sant Benet– l'ascensió als cims de la contemplació, que pot realitzar qui s'abandona en Déu. Per tant, ens ofereix un model de vida humana com a ascensió cap al cim de la perfecció. Sant Gregori el Gran narra també, en aquest llibre dels *Diàlegs*,

molts miracles realitzats pel sant, i també aquí no vol simplement contar quelcom estrany, sinó demostrar com Déu, advertint, ajudant i fins i tot castigant, intervé en les situacions concretes de la vida de l'ésser humà. Vol demostrar que Déu no és una llunyana hipòtesi situada en l'origen del món, sinó que és present en la vida de l'home, de cada home.

Aquesta perspectiva del «biògraf» s'explica també a la llum del context general del seu temps: entre els segles V i VI, el món estava trastornat per una tremenda crisi de valors i d'institucions, provocada per l'ensorrament de l'Imperi Romà, per la invasió dels nous pobles i per la decadència dels costums. En presentar sant Benet com a «astre lluminós», Gregori volia indicar en aquesta tremenda situació, precisament aquí, en aquesta ciutat de Roma, la sortida de la «nit fosca de la història» (cf. Joan Pau II, *Insegnamenti*, II/1, 1979, p. 1158). De fet, l'obra del sant, i d'una manera particular la seva *Regla*, van oferir un autèntic llevat espiritual, que va canviar amb el pas dels segles, molt més enllà dels confins de la seva pàtria i de la seva època, el rostre d'Europa, suscitant després de la caiguda de la unitat política creada per l'Imperi Romà una nova unitat espiritual i cultural, la de la fe

cristiana compartida pels pobles del continent. D'aquesta manera va néixer la realitat que nosaltres anomenem «Europa».

El naixement de sant Benet és datat al voltant de l'any 480. Provenia, segons diu sant Gregori, «*ex provincia Nursiae*», de la regió de Núrsia. Els seus pares, acomodats, el van enviar a estudiar a Roma. Ell, tanmateix, no es va quedar gaire temps a la ciutat eterna. Com a explicació totalment creïble, Gregori esmenta el fet que el jove Benet estava disgustat per l'estil de molts dels seus companys d'estudis, que vivien de manera dissoluta, i no volia caure en els mateixos errors. Només volia plaure a Déu: «*soli Deo placere desiderans*» (II *Diàl.*, Pròl 1). D'aquesta manera, abans de concloure els seus estudis, Benet va deixar Roma i es va retirar en la soledat de les muntanyes que es troben a l'Est d'aquesta ciutat. Després d'una primera permanència al poble d'Effide (avui Affile), en el qual es va associar durant un cert període de temps a una «comunitat religiosa» de monjos, es va fer ermità en la propera Subiaco. Allí va viure durant tres anys completament sol, en una gruta, que a partir de l'Alta Edat Mitjana consti-

* *Al·locució del papa en l'audiència general del 9 d'abril d'enguany.*

tueix el «cor» d'un monestir benedictí anomenat «Sacro Speco». El període a Subiaco, període de soledat amb Déu, va ser per a Benet un moment de maduració. Allí havia de suportar i superar les tres temptacions fonamentals de tot ésser humà: la temptació d'autoafirmar-se i el desig de posar-se a si mateix al centre; la temptació de la sensualitat; i, en fi, la temptació de la ira i de la venjança. Benet estava convençut que només després d'haver vençut aquestes temptacions hauria pogut dirigir als altres una paraula útil per a les seves situacions de necessitat. D'aquesta manera, després de pacificar la seva ànima, era capaç de controlar plenament els impulsos del seu jo, per ser així un creador de pau al seu voltant. Només llavors va decidir fundar els seus primers monestirs a la vall de l'Anio, prop de Subiaco.

L'any 529, Benet va deixar Subiaco per establir-se a Montecassino. Alguns han explicat que aquesta mudança va ser una manera de fugir de les intrigues d'un eclesiàstic local envejós. Però aquesta explicació s'ha revelat poc convincent, perquè la seva mort imprevista no va portar a Benet a tornar (II *Diàl.*, 8). En realitat, va prendre aquesta decisió perquè va entrar en una nova fase de la seva maduració interior i de la seva experiència monàstica. Segons Gregori el Gran, l'èxode de la remota vall de l'Anio cap al Mont Cassio –lloc elevat que, dominant la plana circumstant, és visible des de lluny–, té un caràcter simbòlic: la vida monàstica amagada té

una raó de ser, però un monestir té també una finalitat pública en la vida de l'Església i de la societat: ha de donar visibilitat a la fe com a força de vida. De fet, quan el 21 de març de 547 Benet va concloure la seva vida terrena, va deixar amb la seva *Regla* i amb la família benedictina que va fundar un patrimoni que ha donat fruits a través dels segles i que els continua donant a tot el món.

En tot el segon llibre dels

Diàlegs, Gregori ens mostra com la vida de sant Benet estava submergida en una atmosfera de pregària, fonament de la seva existència. Sense pregària no hi ha experiència de Déu. Però l'espiritualitat de Benet no era una interioritat allunyada de la realitat. En la inquietud i en el caos de la seva època, vivia sota la mirada de Déu i precisament d'aquesta manera mai no va perdre de vista els deures de la vida quotidiana ni l'home amb les seves

necessitats concretes. En contemplar Déu va comprendre la realitat de l'home i la seva missió. En la *Regla* qualifica la vida monàstica d'«escola del servei del Senyor» (*Pròl.* 45) i demana als seus monjos que «res no s'anteposi a l'Obra de Déu» (43,3), és a dir, a l'Ofici Diví o Litúrgia de les Hores. Subratlla tanmateix que la pregària és, en primer lloc, un acte d'escolta (*Pròl.* 9-11), que després ha de traduir-se en l'acció concreta. «El Senyor espera que responguem diàriament amb obres als seus sants consells», afirma (*Pròl.* 35). D'aquesta manera, la vida del monjo esdevé una harmonia fecunda entre acció i contemplació «perquè en tot sigui Déu glorificat» (57,9). En contrast amb una autorealització fàcil i egocèntrica, avui exaltada amb freqüència, el primer i irrenunciable compromís del deixeble de sant Benet és la sincera recerca de Déu (58,7) sobre el camí traçat per Crist, humil i obedient (5,13), a l'amor del qual no ha d'anteposar res (4,21; 72,11), i precisament d'aquesta manera, en el servei a l'altre, esdevé home de servei i de pau. En l'exercici de l'obediència viscuda amb una fe animada per l'amor (5,2), el monjo conquereix la humilitat (5,1), a la qual dedica tot un capítol de la *Regla* (7). D'aquesta manera, l'home es conforma cada cop més amb Crist i aconsegueix l'autèntica autorealització com a criatura a imatge i semblança de Déu.

A l'obediència del deixeble ha de correspondre la saviesa de l'abat, que al monestir «fa les vegades de Crist» (2,2;

63,13). La seva figura, descrita sobretot en el segon capítol de la *Regla* amb un perfil de bellesa espiritual i de compromís exigent, pot considerar-se com un autoretrat de Benet, perquè –com escriu Gregori el Gran– «el sant no podia de cap manera ensenyar quelcom diferent del que vivia» (II *Diàl.*, 36). L'abat ha de ser al mateix temps un pare tendre i també un mestre sever (2,24), un veritable educador. Inflexible contra els vicis, tanmateix està cridat sobretot a imitar la tendresa del Bon Pastor (27,8), a «servir més que a manar» (64,8), a «ensenyar tot allò bo i sant més amb obres que amb paraules» (2,12). Per tal de ser capaç de decidir amb responsabilitat, l'abat també ha d'escoltar «el consell dels germans» (3,2), perquè «molts cops el Senyor revela al més jove allò millor» (3,3). Aquesta actitud fa sorprenentment moderna una *Regla* escrita fa gairebé quinze segles! Un home de responsabilitat pública, igual que en els àmbits privats, ha de ser sempre un home que sap escoltar i que sap aprendre del que escolta.

Benet qualifica la *Regla* de «mínima, redactada com un començament» (73,8); en realitat, però, ofereix indicacions útils no sols per als monjos, sinó també per a tots els qui busquen una guia en el seu camí cap a Déu. Per la seva moderació, la seva humanitat i el seu sobri discerniment entre allò essencial i allò secundari en la vida espiritual, ha pogut mantenir la seva força il·luminadora fins avui. Pau VI, en proclamar el 24 d'octubre de 1964

sant Benet patró d'Europa, pretenia reconèixer l'obra meravellosa exercida pel sant a través de la *Regla* per a la formació de la civilització i de la cultura europea. Avui Europa, que acaba de sortir d'un segle profundament ferit per dues guerres mundials i per l'enfonsament de les grans ideologies que s'han revelat tràgiques utopies, es troba a la recerca de la pròpia identitat. Per crear una unitat nova i duradora, certament són importants els instruments polítics, econòmics i jurídics, però cal també suscitar una renovació ètica i espiritual que s'inspiri en les arrels cristianes del continent, altrament no es pot reconstruir Europa. Sense aquesta saba vital, l'home queda exposat al perill de sucumbir a l'antiga temptació de voler redimir-se per si mateix, utopia que de diferents maneres, en l'Europa del segle XX, ha causat, com ha revelat el Papa Joan Pau II, «una regressió sense precedents en la turmentada història de la humanitat» (*Insegnamenti*, XIII/1, 1990, p. 58). En buscar el veritable progrés, escoltem també avui la *Regla* de sant Benet com una llum per al nostre camí. El gran monjo continua essent un veritable mestre del qual podem aprendre l'art de viure l'autèntic humanisme. ∞

L'ESPERIT SANT EN LA REGLA DE SANT BENET

Paraules del pare abat en la domínica Laetare d'enguany

Primera de tot, enhorabona a les tres persones que avui han fet l'entrada al noviciat de cara a fer un dia l'oblació. Aquest matí ja he tingut ocasió de saludar-les. I també enhorabona als qui van fer l'oblació el diumenge Gaudete, i que, per raó de la meua feina de Visitador –havia de ser a Puerto Rico, i després encara vaig anar a Colòmbia– no vaig poder saludar ni felicitar aquell dia.

Ara, simplement, vull comentar-vos uns passatges del capítol sobre la Quaresma, de la Regla de sant Benet, relacionat amb el diumenge Laetare, el

diumenge que ens invita a la joia per la proximitat de la Pasqua. Són dos passos del capítol 49 que fan referència a l'Esperit Sant. I després voldria fer referència a un altre passatge de la Regla que també en parla. Són els dos únics llocs on, explícitament, sant Benet parla de l'Esperit Sant. Jesucrist és ben present al llarg de tota la Regla; Déu Pare també, però no tant, perquè la Regla és molt cristocèntrica. Cal tenir present el context en què va ser escrita, que era quan alguns, els arrians, posaven en dubte la divinitat de Jesucrist. Aleshores va haver-hi una reacció a nivell de

l'Església –de la catòlica, la que manté la fe ortodoxa a nivell cristològic– per subratllar la divinitat de Jesucrist. És també l'època en què comença a haver-hi els pantocràtors a les basíliques, al segle VI. Tot això, doncs, per dir que Jesucrist hi és molt present, a la Regla, però també hi trobem tres referències molt explícites a l'Esperit Sant.

Sant Benet diu que durant la Quaresma el monjo, a més de la mesura que té prescrita de la pregària, del menjar, del beure, etc. que ofereixi alguna cosa a Déu per pròpia voluntat «amb el goig –diu–, de l'Esperit

Sant». El monjo, doncs, i l'oblació, quan vivim amb generositat i oferim a Déu alguna cosa fruit de la nostra generositat, sigui Quaresma, sigui fora de Quaresma, és l'Esperit Sant qui suscita en nosaltres no solament la força de fer-ho sinó el goig per fer-ho. Per què dic que no és sols en la Quaresma? Perquè és evident que l'Esperit Sant no actua només en la Quaresma. Sant Benet mateix ens en dóna la clau al començament del capítol. Diu que tota la vida del monjo hauria de respondre, en tot temps, a una observança quaresmal. No vol dir tant que la vida del monjo ha de ser en tot temps de més penitència, de més dejuni, de més silenci, de més compunció; això també, però sobretot vol dir una altra cosa: que la Quaresma hauria de ser un temps per viure a fons, i com que és impossible de viure-ho sempre, si més no visquem a fons com a bons monjos, com a bons cristians, els dies de Quaresma, i d'aquesta manera esborrem les negligències de la resta del temps. Però també quan diu que tota la vida hauria de ser com una observança quaresmal, hem de tenir present que tota la vida és un buscar Déu de veritat, i un Déu, manifestat en Jesucrist, que no trobarem fins al final de la nostra vida. Entremig, sant Benet ens proposa de trobar-lo en la litúrgia, evidentment en l'eucaristia, i en el rostre del germà, sigui el germà de comunitat, sigui l'hoste, sigui el que passa, és a dir, tota altra persona que entra en

contacte amb nosaltres. Però el Crist cara a cara no el trobarem fins al moment de la nostra mort. Per això tota la vida hauria de ser com una observança quaresmal, és a dir, tota la vida hauria de ser «un esperar» la Pasqua definitiva, a la qual entrem a través de la mort. En aquest «al llarg de tota la vida» a l'espera de trobar-nos amb Jesucrist, no tan sols per Quaresma sinó al llarg de tota la vida, sempre que oferim a Déu alguna cosa fruit de la nostra generositat, és l'Esperit Sant qui ens dóna la iniciativa de fer-ho d'una manera gratuïta i qui ens dóna el goig per viure-ho.

L'altra referència parla del «deler espiritual», que seria el deler de l'Esperit (49,7). El que ens fa viure amb esperança, el que ens fa desitjar el trobament amb Jesucrist, per tant el que ara, a la Quaresma, ens fa desitjar la Pasqua –i el diumenge Laetare fa viure amb més alegria perquè és a la meitat de la Quaresma i la Pasqua és a prop–, és també l'Esperit Sant, que suscita en nosaltres el deler d'arribar a la celebració de la Pasqua i, sobretot, al trobament amb Jesucrist, aquell que, com diu la primera carta de sant Pere, ja estimem sense haver vist mai (1,8).

L'altra referència a l'Esperit Sant la trobem al final del capítol 7, el capítol de la humilitat. El capítol de la humilitat –ja m'ho haureu sentit dir més d'una vegada i recordo haver-ho escrit a l'«Acull» de l'època anterior, quan tenia temps per a escriure– el capítol sobre la humilitat, dic, no és tan sols un capítol per a aprendre a ser més humils sinó que és un capítol que ens vol anar identificant amb Jesucrist. Si el llegim en profunditat veurem que la finalitat és, i això ho diu al final, fer-

nos passar del temor a l'amor per arribar a aquella caritat de Déu que és perfecta i foragita el temor, per viure sense cap esforç, com naturalment, pel costum, la fidelitat a l'Evangeli. I tot, no per por de l'infern, diu sant Benet, sinó per l'amor del Crist (7,67-70). Aleshores el monjo arriba a caminar tot aquest itinerari gràcies a l'Esperit Sant. Ho diu al verset 70: «el Senyor es dignarà a manifestar-ho per l'Esperit Sant en el seu operari, net de vicis i de pecats». És a dir, en el nostre procés de vida cristiana, en el nostre procés de vida monàstica, qui ens va purificant, qui va netejant el nostre cor de vicis i de pecats, qui ens va identificant amb Jesucrist a través dels sagraments, a través de la pregària centrada en la paraula de Déu, a través de la vida de cada dia, de la nostra relació amb els altres, etc., qui ens va fent viure aquest procés, és l'Esperit Sant. Per tant, és l'Esperit qui porta la nostra vida.

Per què em semblen importants aquests tres textos que he citat? Perquè ens fan veure que tota la nostra vida de seguidors de sant Benet, de l'escola de sant Benet, tota la nostra vida està portada per l'Esperit Sant, i això ens ha de donar confiança i ens ha d'envigorir davant les dificultats, perquè és l'Esperit qui porta la nostra vida, és l'Esperit qui ens ajuda a anar superant les dificultats i les foscos que trobem en el fons de nosaltres mateixos, o els interrogants que ens puguem posar a nivell de pensament. És l'Esperit qui ens mou a ser generosos envers Déu i, evidentment, també envers els germans. I és l'Esperit qui va suscitant en nosaltres no sols l'esperança sinó la joia de viure la fe cristiana i la joia de viure el

seguiment de l'Evangeli i d'una manera més particular podríem dir a l'escola de sant Benet.

Tot això, que és l'activitat de l'Esperit Sant en la nostra vida i en la nostra vida de cada dia, en totes les nostres activitats, tot això ho hem de demanar en la pregària i ens farà viure l'instrument 46 de les bones obres (capítol 4), on diu sant Benet que «hem de desitjar la vida eterna amb tot el deler espiritual». Tornem a trobar aquest «deler espiritual», és a dir, no sols el deler que fa que el nostre esperit humà desitgi per la fe, sinó el deler que l'Esperit suscita en nosaltres. Penso en aquell text de sant Ignasi d'Antioquia –aquest autor del segle II que té unes cartes molt boniques anant camí del martiri– que diu, em sembla en la carta als romans: «Sento una veu dintre meu que diu “vine cap al Pare”». Seria aquest deler espiritual que hi ha en el nostre interior i que ens fa desitjar anar cap a l'encontre del Crist i cap a l'encontre del Pare, no com una evasió sinó precisament vivint a fons tots els moments de la nostra vida. I qui suscita aquest deler també és l'Esperit Sant. El desig de la vida eterna no és més que el desig del trobament cara a cara amb Jesucrist, i el trobament, també, de l'abraçada amb Déu Pare. Aquest deler, doncs, que és el mòbil de tota la nostra vida i el que ens porta a fer aquest treball espiritual per anar millorant, aquest deler és posat per l'Esperit. I el treball espiritual que anem fent per anar millorant la nostra vida és fet per la part que hi posem nosaltres, sí, però, sobretot, portat per l'Esperit Sant.

Això és el que us voldria deixar com a regal, o com a tema de reflexió, per a aquesta Quaresma i la Pasqua propera.

LA FE EN EL DÉU DEL PERDÓ I DE L'AMOR GRATUÏT

Antoni Pou

“**S**enyor, doneu-nos més fe», aquesta és la petició dels apòstols que llegim en l'Evangeli (Lc 17,5–10), i que nosaltres podríem fer ben nostra, «Senyor, doneu-nos més fe». Però la resposta de Jesús és enigmàtica: «Només que tinguéssiu una fe menuda com un gra de mostassa, si dèieu a aquesta morera: “arrenca't de soca-rel i plantat al mar”, us obeiria».

No sembla que Jesús satisfaci el desig dels deixebles: no veiem que els doni més fe, només els retreu que si realment en tinguessin, en bastaria ben poca. Una miqueta de fe, un granet diminut de fe com un gra de mostassa bastaria per fer coses aparentment impossibles. Per què Jesús enlloc de donar-los més fe, els fa veure que no en tenen?

En un altre passatge de l'Evangeli de Mateu, en el qual els deixebles pregunten a Jesús per què han estat incapaces de curar un noi amb símptomes semblants als de l'epilèpsia, Jesús els va respondre: «“Per la vostra poca fe”. Us ho asseguro: només que tinguéssiu una fe com un gra de mostassa, si dèieu a aquesta muntanya: “Vés-te'n allà”, se n'hi aniria. Res no us seria impossible».

Les imatges són ben gràfiques: una muntanya inamovible obeeix les paraules d'aquell

qui té fe; una morera, que és un dels arbres amb arrels més fondes, si un té fe, només amb una ordre, s'arrenca de soca-rel i es planta al mar. Així, doncs, tot allò que sembla tan estable, tan impossible de canviar: una muntanya, una morera, un mur, una institució, una dictadura, un imperi... una situació penosa que sembla eterna... tot es pot moure, per la fe. La fe transforma, canvia de lloc, arrenca i torna a plantar, enderroca i construeix. No cal tenir molta fe, només una mica, l'únic que cal és que sigui una fe

«autèntica».

Quina és aquesta fe autèntica?

Els apòstols fan aquesta petició de tenir més fe després que Jesús els ha parlat de la necessitat del perdó: «Si el teu germà et fa una ofensa, reprèn-lo, i si se'n penedeix, perdona'l. I, si t'ofèn set vegades al dia i set vegades torna per dir-te: “Me'n penedeixo”, tu l'has de perdonar». És llavors que els apòstols digueren al Senyor: «Doneu-nos més fe».

Així, doncs, aquesta fe està relacionada amb l'eficàcia del

perdó. No és evident que perdonant, l'altra persona ja no ens farà més mal, però cal perdonar per donar l'oportunitat que les coses puguin canviar. Sense perdó no és possible la transformació ja sigui personal, familiar o política. La fe en el Déu del perdó, fa miracles: reconstrueix famílies, renova les amistats, enderroca muralles de separació, arrenca d'arrel les plantes de la discòrdia, estabilitza nacions ferides per una història llarga d'injustícies, d'odis i de conflictes, atura l'espiral de la violència.

I Jesús segueix explicant què entén ell per fe autèntica quan conta aquesta altra paràbola de l'esclau, que després d'haver anat al camp, d'haver preparat el sopar, no espera que li ho agraeixin, perquè «ha fet el que havia de fer». Jesús compara la fe que han de tenir els seus deixebles contrastant-la amb la fe del fariseu: el fariseu fa tot el que havia de fer, és complidor fins a la meticulositat, però n'espera una recompensa, un agraïment, un prestigi, i que Déu el premii amb més bona salut, amb més diners, espera rebre el reconeixement de Déu i dels homes. La fe del fariseu és com el fill gran de la paràbola del fill pròdig: havia treballat infatigablement pel seu pare, però quan ve el fill petit i veu que el Pare el perdona gratuïtament, sense cap mèrit, només perquè és fill seu i prou, li retreu al Pare que mai no hagi reconegut la seva fidelitat, i que mai no li hagi regalat un cabrit per fer festa amb els seus amics. La fe del deixeble de Jesús està fonamentada en el poder de l'amor gratuït, no en els mèrits.

No us ha passat mai que anant de viatge a algun lloc llunyà, heu necessitat l'ajuda d'algú que us ha fet algun favor desinteressadament, que no l'hi podreu tornar, i quan li heu donat les gràcies efusivament, us ha respost: «no hi ha de què, he fet el que havia de fer... tothom hauria fet el mateix»?

Són frases que ens fan pensar... segur que tothom hauria fet el mateix? I ens responem... no. Aquest home o aquesta dona era una bona persona i per això ha fet el que creia que havia de fer... però no tothom és així, no tothom té aquesta consciència, aquesta exigència interna. I en aquest moment experimentem la vivència de la gratuïtat i de la bondat estesa arreu, amagada en el cor de les persones que potser menys hauríem pensat pel seu aspecte, i ens preguntem... jo hauria fet el mateix? Quan rebem un favor inesperat, gratuït, que no demana res a canvi, si tenim el cor en bona salut, si som terra bona, és com si es sembrés dins nostre una llavor de bondat que ens predisposa a ser també bo amb l'altre, sigui qui sigui, només perquè és algú com jo que en algun moment necessita dels altres. Tots necessitem, per viure, l'amor desinteressat dels altres. Quan la gratuïtat, la capacitat de fer un favor, el saber-se posar en el lloc de l'altre, el voluntariat, van desapareixent, és com si el nostre món es contaminés i en el nostre aire comencés a mancar l'oxigen. Com la nostra terra necessita dels arbres per poder respirar, el nostre món necessita homes i dones de fe en el Déu de l'amor gratuït per poder acollir la civilització de

l'amor.

En l'arbre de la creu Jesús ens dóna l'oxigen de l'amor gratuït. Ell es va voler fer esclau per tots nosaltres, semblant la seva paraula pels camps de Galilea, rentant-nos els peus i parant-nos la taula amb el pa i el vi de l'eucaristia, sense esperar l'agraïment de ningú. Només «va fer el que havia de fer» perquè tenia confiança i molta fe en el Déu del perdó i de l'amor gratuït. ✨

JESÚS, EL NOSTRE BON METGE *

Ignasi Maria Fossas

No són els qui estan bons els qui necessiten el metge, sinó els malalts (Mc 2,17). Aquesta frase de l'evangeli que ha estat proclamat avui, germans i germanes, sintetitza alguns dels trets més importants de la salvació, de la bona notícia que Déu ens ha anunciat en Jesucrist.

Amb aquesta imatge del metge i dels malalts, el Senyor volia dir que hi ha una possibilitat de salvació i que hi ha algú capaç de salvar els homes. Davant d'una malaltia greu, la primera cosa que fem és buscar un bon metge, que estigui capacitat per diagnosticar-la i, si és possible, aplicar el tractament més adequat. Fins i tot en casos irreversibles, tots sabem quina capacitat de consol i d'encoratjament pot tenir un bon metge.

Quan es tracta de malalties del cos o de la ment, tots tenim clara la imatge del metge que guareix i del malalt que es confia a les seves mans. Però, de què ens ha de curar Jesús, el Senyor? Es planteja aquí, germans, una qüestió prèvia que és la de reconèixer que hi ha algun tipus de malaltia molt arrelada en el cor de l'home, que ningú no ens pot curar fora del Crist. Necessitem ser salvats del pecat i de la mort eterna; o si es vol dir positivament: el nostre cor anhela profundament poder recuperar la comunió plena amb Déu, amb els altres, amb la creació, així com la vida eterna. Aquests anhels no són quimeres impossibles que l'home s'ha inventat per consolar-se davant la mort, ni són

idees per tenir entretinguda la gent per tal que siguin dòcils i no protestin. Es tracta d'unes intuïcions que responen al desig de plenitud de la persona humana. Anhelem la comunió amb Déu i la vida eterna perquè volem ser plenament humans i no ens conformem amb les mitges tintes ni amb els succedanis.

Doncs bé, cal que –primer de tot– reconeguem en nosaltres aquests anhels, i que ens adonem que per les nostres pròpies forces som incapaços de satisfer-los. Per això podem dir que estem malalts. I per això només Jesús, el Crist, ens pot retornar la comunió amb Déu i la vida eterna. Per la seva mort i per la seva resurrecció, ell mateix ha refet el camí que ens dóna la plenitud de la vida. Els miracles que feia el Senyor, i que ha continuat fent fins al dia d'avui, són signes visibles d'aquesta seva capacitat radical de guarició, d'aquest triomf sobre el mal i sobre la mort, que en ell ja s'ha realitzat plenament i que en nosaltres tot just ha començat pel baptisme.

Creure això i proclamar-ho, porta implícita una altra bona notícia. I és aquesta: qualsevol persona, als ulls de Déu, es pot convertir. Mai no és massa tard; fins al darrer instant de la vida ens podem girar cap a Déu, mirar-lo cara a cara en Jesucrist i –tot reconeixent la nostra malaltia– demanar-li que ens en curi. Ningú, ningú, ni la persona més dolenta i més abjecta del món, no s'hauria de desesperar davant del mal que ha fet. La paraula de Jesús s'adreça sempre a cadascú, com va passar amb Leví, per dir-li amorosament: «*Vine amb mi*» (Mc 2,14). Si algú està cansat, o se sent revoltat contra si mateix i contra tot, o s'adona del mal que ha fet i sent la temptació del cinisme o de l'autoodi, que s'aturi un moment a mirar fixament el rostre del Crist i que escolti la seva veu que li diu: «*Vine amb mi*».

Tinguem present, germanes i germans, que la paraula de Déu és viva i eficaç (He 4,12). Jesucrist, el Senyor, pot fer molt més del que nosaltres ens pensem. *En tot el món creat no hi ha res que Déu no vegi clarament* (He 4,13). Però ell compta amb la nostra llibertat, i espera pacientment que ens rendim al seu amor, que acceptem lliurement la salvació que ell ens ofereix. Per tant, com diu la carta als hebreus: *mantinguem ferma la fe que professem... acostem-nos confiadament al tron de la gràcia de Déu perquè es compadeixi de nosaltres, ens aculli i ens concedeixi, quan sigui l'hora, l'auxili que necessitem* (4,14 i 16). ✝

* Homília pronunciada a Montserrat el 19 de gener d'enguany, dissabte primer durant l'any.

MIREU L'ARBRE DE LA CREU *

Lluís Planas

1 La litúrgia del Divendres Sant

La celebració d'aquesta tarda està centrada sobretot en la creu salvadora. Escoltarem el relat de la passió de Jesús; se'ns convidarà a pregar des de la perspectiva de la seva passió per totes les realitats que el creient ha de saber acollir. Cap de les pregàries no hauria de deixar de ser objecte del nostre pensament, del nostre interès. L'experiència que fem de la passió, i el sentit que donem a la creu, fa més densa i autèntica la pròpia pregària. Es prega per tots els qui recerquen Déu, tot anhelant que la seva vida tingui sentit. Es prega per l'Església i per tots i cadascun dels seus estaments, perquè mai no perdi de vista la creu salvadora de Jesús. Des de l'experiència de la passió i creu, demanem que el Regne de Déu es faci present arreu. Després el diaca ens presentarà la creu amb la invitació que dóna nom a aquesta conferència: «Mireu l'arbre de la creu» Aquesta invitació anirà pujant de to perquè el nostre cor i el nostre cos s'aproximin el més profundament possible al do que Déu ens ha fet d'oferir-nos l'experiència de la creu del seu Fill Jesucrist. Les lectures del començament de l'acció litúrgica, el pas en cada intenció de pregària, i la veneració de la creu, cada acció d'aquestes està estretament lligada pel silenci. Aquest silenci ens convida a fer callar el cor de les nostres coses, de les nostres preocupacions; que no hi hagi res que ens faci desviar la nostra atenció d'allò que en aquells moments és essencial.

Perquè és important que visquem intensament les lectures, les pregàries, l'adoració i la contemplació de la creu.

2 La creu que litúrgicament ens és mostrada

El diaca aixecarà una creu de fusta fina degudament envernissada, i la figura que ens mostra és el Crist clavat a la creu; es tracta d'una talla d'ivori finíssimament treballada, d'un alt valor artístic, que tindrem l'oportunitat d'observar ben de prop quan processionalment se'ns convidarà a anar-la a besar. Convindria començar ja ara a preguntar-nos per què utilitzem una obra d'art d'aquestes característiques quan, evidentment, al calvari, la creu que van aixecar per clavar el Crist no hi tenia res a veure. La resposta per a tothom que tingui un mínim de formació és òbvia. Volem expressar com n'és d'important per a tots nosal-

tres l'experiència de la Creu, en la qual fou clavat aquell que ens ha revelat la voluntat del Pare, el seu Fill estimat. I ho fem de la millor manera que sabem, segons la nostra sensibilitat. L'art ens hauria d'ajudar a centrar-nos en allò que és veritablement important. No és la fusta de la creu. No és el valor de l'obra d'art. És Jesús. El crucificat és el centre de l'acció litúrgica. Serem convidats a adorar el qui penja de la creu.

Egèria va ser una dona, probablement de classe social elevada i que formava part d'una comunitat, que va narrar l'experiència d'un viatge que va fer per Terra Santa entre els anys 381–384; les seves descripcions són molt valorades tant per l'aspecte de l'evolució de la llengua llatina com per la descripció geogràfica que fa dels llocs, però sobretot és interessant perquè dóna molta informació sobre les celebracions litúrgiques. Referint-se a la celebració del Divendres Sant, diu el següent en descriure l'adoració de la Creu: «Hom posa un setial per al bisbe al Gòlgota, darrere la Creu que ara s'hi adreça. El bisbe s'asseu a la cadira i hom li posa al davant una taula coberta amb un mantell, i al voltant de la taula, drets, hi ha els diaques; hom porta l'arqueta d'argent daurat que conté el sant arbre de la creu; hom l'obre i la mostra i hom posa damunt la taula l'arbre de la creu i el títol. Un cop posat, doncs, damunt la taula, el bisbe, assegut, pren, amb les mans, les

* Conferència pronunciada a Montserrat el Divendres Sant d'enguany.

puntes del sant arbre, mentre que els diaques que estan drets al voltant vigilen. I vigilen d'aquesta manera perquè és costum que tot el poble, fidels i catecúmens, tots, d'un a un, s'acostin i s'inclinin davant la taula, besin el sant arbre i passin. I com que es diu que, no sé quan, algú va fer una mossegada i es va endur un tros del sant arbre, per això, ara, els diaques que estan drets al voltant vigilen que algú, acostant-se no gosi tornar a fer el mateix»¹. El tema important és què volem posar en relleu.

3 La significació, no ens quedem en la materialitat

El signe de la creu no neix amb el cristianisme. Mil cinc-cents anys abans de Crist en la cultura cretenca ja apareixen quatre símbols fonamentals: el centre, el cercle, el quadrat i la creu. I era la creu el símbol més important ja que és mediació entre el quadrat i el cercle i assenyalava on es troba el centre. Era tingut com un signe còsmic dels quatre punts cardinals, així la creu orientava l'ésser humà en totes les dimensions de la seva existència ja que enllaça el temps (la sortida i la posta del sol) i l'espai (la terra i el cel). Uneix, doncs, els oposats, dalt i baix, dreta i esquerra. Com que dona el sentit del misteri del centre, la creu era, en les antigues religions, síntesi i mesura dels temples, dels camps i dels cementiris. Se sap que els sumeris, en l'antiga Índia, també utilitzaven la creu com a referent religiós. Vuit-cents anys abans de Crist els reis assiris utilitzaven la creu com a signe de protecció o de salvació. També a la cultura precolombina feien servir

un signe molt semblant a la creu per indicar els quatre punts cardinals. Com instrument d'execució i de suplici, amb un caràcter polític i militar, sembla que ja la van utilitzar els perses. Els romans executaven usant la crucifixió freqüentment des de les guerres púniques.

No cal ara que ens entretinguem a veure com el símbol de la creu s'ha anat utilitzant al llarg dels segles amb diferents motius, des de la creu gammada a la creu de Sant Jordi; en cada cas el significat és diferent i contradictori; en la majoria té un sentit honorífic. Però lluny del significat de la creu que en fa l'evangelista sant Joan, que el veu com el tron i la manifestació de la glòria de Déu.

Quan el diaca ens convidi a mirar l'arbre de la creu, aquest mirar vol dir, d'entrada, conèixer i comprendre el misteri de la creu. Pròpiament no hauríem de dir que anem a adorar la Creu, perquè pròpiament no l'adorem, com tampoc no adorem la mort de Crist. El que anem a fer és adorar la Persona de Crist i el que aquesta Persona crucificada significa per a nosaltres. Si l'art és un mitjà per anar més a fons, haurà complert la seva mis-

sió; el perill està que sigui un vel que emmascari el misteri de Déu i només serveixi d'ostentació.

4 Què significa contemplar

El que cal fer ara és un pas més. La nostra mirada s'adreça a la persona de Crist. Pau VI deia que «l'esforç de fixar en Déu l'esguard i el cor esdevé (...) l'acte més elevat i més ple de l'esperit, l'acte que avui encara pot i deu jerarquitzar la immensa piràmide de l'activitat humana»². Contemplar és la recerca més o menys metòdica d'aquesta realitat que va més enllà de nosaltres mateixos. Demana esforç i exigeix aprendre a purificar el cor i la intel·ligència perquè els prejudicis i la limitació o la feblesa humana no ens siguin el veritable obstacle per anar a l'arrel del misteri de Déu. Cal l'escolta i la meditació de la Paraula de Déu, viure en comunitat, obrir-se a la pregària litúrgica i personal, ser fidel al desig de l'amor de Déu que hi ha en nosaltres i que es manifesta en els esdeveniments i en la relació amb les persones. Sant Pau parla del coneixement espiritual³. Ell parla de la descoberta que fa de la seva vida en Crist.

5 La mort en creu en els temps de Jesús

La crucifixió va ser abolida a Roma per executar la pena de mort l'any 320 per Constantí el Gran; ho va fer per respecte a la creu de Crist. Fins aleshores, la crucifixió, els romans l'aplicaven als esclaus que consideraven culpables de grans crims, però mai no

¹ Egèria. *Pelegrinatge*. vol II, pàg 199s. Fundació Bernat Metge. Escriptors cristians.

² Instrucció de la Congregació per als Religiosos i els Instituts Seculars—*«La Documentation catholique»*, 1801 (1.II.81) c.119

³ J. Dupont. *Gnosis: La connaissance religieuse dans les épîtres de Saint Paul*.

s'aplicava als ciutadans lliures. A Palestina s'aplicava als qui es rebel·laven contra l'ocupació romana. En canvi entre els jueus s'apedregava el condemnat fins a la mort, i un cop mort se'l penjava en un pal. Els romans seguien aquest procés: l'acusat era sotmès a un judici sumaríssim, i, un cop condemnat, era flagel·lat i, després, conduït al lloc de l'execució; portava lligat al coll el motiu de la seva condemna. Ell mateix havia de portar el pal transversal de la creu fins al lloc on hi havia clavat a terra el pal vertical. Amb l'expressió «portar la creu» els romans pròpiament es referien al càstig dels esclaus. Un cop arribats al lloc de la crucifixió es lligaven o es clavaven les mans i els peus del condemnat, el qual moria lentament i dolorosament esgotat, assedegat i asfixiat. Els romans crucificaven els ajusticiats a la sortida de les ciutats i a la vorera del camí perquè servís d'escarment. El cadàver era lliurat als parents si aquests ho demanaven; si no, era menjat pels voltors. No cal ara seguir el procés de Jesús; el recordem molt vivament en tots els detalls.

6 La visió i l'evolució de l'experiència de la creu en Pau

Sant Pau coneix la humiliació que per a un jueu significa morir a la creu. La creu és abjecta. Morir crucificat és la pitjor indignitat. És un escàndol i és un absurd. Però per Pau la creu no és un símbol sinó que és la manera que té per explicar que el significat de la creu o, més ben dit, el crucificat obre les portes a la veritable llibertat. Als cristians de Galàcia els escriu tot lamentant-se: «Gàlates insensats! Qui us ha pogut fascinar, després que jo us havia posat davant els ulls la figura de Jesucrist clavat en creu?» (Ga 3,1) Per Pau l'im-

portant no és la creu sinó la fe en el crucificat, i per això diu que mirin Jesucrist, perquè si no miren l'escàndol de la creu és inútil la mort de Crist, ja que tornaran a les velles maneres, les de la Llei. I per això insisteix: «Crist ens ha alliberat perquè siguem lliures. Així, doncs, manteniu-vos fermes i no us deixeu sotmetre altra vegada al jou de l'esclavatge! Mireu, sóc jo, Pau, qui us ho diu: si us feu circumcidat, Crist ja no us servirà de res!» (Ga 5,1-2) Pau també es va adreçar als qui provenien del paganisme, els quals tenien una altra cultura i feien una lectura diferent de la realitat; des de la seva captivitat els explica com ell veu la Creu: esdevé, davant un món dividit i hostil, com un instrument de pau i de reconciliació universal. L'epístola als efesis recorda que encara era ahir que estaven separats d'Israel per un mur d'odi, però la sang de Crist els ha units en Déu. Cal que estimin. «Per tot això, jo m'agenollo davant el Pare,...i li prego que, per la riquesa de la seva glòria, consolidi amb la força del seu Esperit allò que sou en el vostre interior; que, per la fe, faci habitar el Crist en els vostres cors, i així, arrelats i fonamentats en l'amor, sigueu capaços de comprendre, amb tot el poble sant, l'amplada i la llargada, l'alçada i la profunditat de l'amor de Crist; que arribeu a conèixer aquest amor que sobrepasa tot coneixement i, així, entreu del tot a la plenitud de Déu.» (Ef 3,14-19). Per comprendre l'abast del significat del crucificat, cal veure l'amor del Crist, la revelació definitiva de l'amor de Déu. Pròpiament no hi ha un fet concret que provoqués la seva persecució; ja des del primer moment la llibertat i l'autoritat amb què Jesús actuava incomodava molts, fins i

tot la seva família, que en un moment donat varen pensar que havia perdut el cap. El seu enfrontament amb els mestres de la llei i els fariseus és una característica que remarquen tots els evangelis. Van buscar una excusa per poder-lo condemnar, però Jesús va ser crucificat com a conseqüència del que havia fet, ensenyat i viscut; és a dir, de com havia estimat.

7 La nostra experiència, aproximació

La reflexió sobre l'experiència de Pau hauria de ser més llarga i acurada, només la proposo per adonar-nos que cal que cadascú faci la seva reflexió sobre el significat que té per a ell el crucificat. És veritat que pot ser molt bo conèixer l'itinerari espiritual que han fet els altres, però cal que cadascú faci el seu. Davant el crucificat sóc jo que haig de donar una resposta; però cal abans que miri i em miri. Cal un exercici de contemplació. El diaca ens convidarà a cadascú a mirar. Com Pau, tenim un areòpag molt a prop. Persones a qui la creu no els diu res o els repugna extraordinàriament perquè estem en una cultura on només són valorats els guanyadors.

Nosaltres hem de donar raó de la nostra experiència, del que vivim, del sentit que té per a nosaltres viure en Crist i per a Crist. Per a molts de nosaltres el que ens va seduir no van ser unes brillants reflexions, sinó, sobretot, el testimoniatge convençut d'uns homes i d'unes dones que desitjaven creure millor i que s'arriscaven a estimar més comprometedorament. Quan descobreixes aquest tipus de persones, descobreixes un tresor incalculable. I només pots agrair a Déu que t'hagi posat aquestes perso-

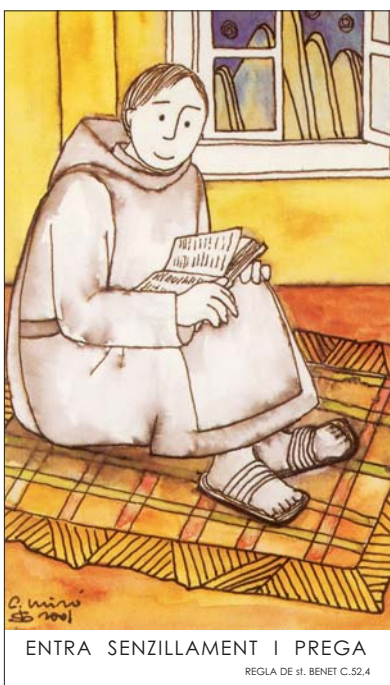
nes en el teu camí.

8 Aprendre a mirar des de la humilitat

Hi ha mirades i mirades; unes ho fan des de dalt, conscients de la seva superioritat; els pares miren els seus fills, quan són molt petits, des de dalt; ells tenen una experiència de la vida que no tenen els seus fills; els pares saben més que els seus fills, però els pares s'han d'abaixar per comprendre què diuen els seus fills, per provar d'entendre'ls; hauran d'aprendre a tenir empatia per endevinar els desigs dels seus fills, però hauran de decidir què els convé. Quan els fills creixen i creixen, i són més alts i forts que els seus pares, els pares encara els miren, però d'una altra manera, i s'adonen que els seus fills també els miren, però aquestes mirades són a vegades trasbalsadores, altres vegades plenes de tendresa, altres d'inseguretat, altres d'una immensa soledat perquè sembla impossible la comunicació; a vegades els pares tenen por dels seus fills i per evitar conflictes, sofriments, cedeixen i cedeixen, els sobreprotegeixen; d'altres, en canvi, prenen l'actitud contrària: hi ha ira i agressivitat, o així ho perceben els seus fills. Sóc conscient que he fet un esquema molt simplista, i oposant pols ben contraris, d'aquesta manera de mirar els fills. Això ho podríem traslladar a qualsevol experiència humana de relació. Tots els matisos són possibles, però potser podríem resumir dient: es mira com es viu i des d'on es creu que es viu. Però es tracta de viure amb realisme, conscient de com sóc i, a la vegada, haig de prendre consciència que els altres poden tenir una consciència o percepció de la vida diferent de la meua. I sempre amb la convicció de la fe. Això seria començar a viure humilment.

9 Sant Benet i els graons de la humilitat

Sant Benet té una preocupació fonamental: el desig de conèixer Déu. Aquest desig és fonamental en el criteri de discerniment. Aquell que no tingui el desig, el zel per Déu no se l'ha d'admetre al monestir. No demana que sigui un home perfecte, sinó un home que vol aprendre, conscient de la seva limitació i que vol canviar, convertir-se. Per això demana que s'observi si el candidat s'esforça en tres aspectes sobretot: si té interès per aprofundir el seu coneixement de Déu a través de la pregària i l'estudi de la paraula (en això consisteix la contemplació), si és capaç d'escoltar en profunditat i, per tant, d'obeir; i si la seva actitud és humil. Si la seva mirada és humil. Per fer això darrer proposa la praxi d'unes actituds. Em sembla important, perquè quan el diaca ens convida a mirar el crucificat, l'enten-

drem molt millor si la nostra vida està impregnada d'humilitat.

10 La relació amb Déu

Els tres primers graons, graus, o trets, que proposa sant Benet en la

seua Regla (RB), consisteixen a descobrir el tipus de relació que establim amb Déu, amb un mateix i amb els homes. No som una illa: les persones prenem consciència del nostre jo quan descobrim que l'altre és diferent de mi mateix. Aquest procés el fem tots des que naixem. Com més satisfactori sigui, més segur serà l'infant. Com més insatisfactori sigui la personalitat anirà quedant malmesa; d'aquí la importància que l'infant des del primer moment sigui ben acollit. Sant Benet ens diu: pren-te seriosament Déu i sàpigues que Déu et mira. La Regla ens ho diu així: «que mantingui sempre davant els ulls el temor de Déu i eviti completament d'oblidar-lo» (7,10). Si la paraula temor l'associem més a respecte que a por segurament ressonarà dins nostre molt millor. Com viure aquesta consciència que Déu t'observa, que et mira? Voldria proposar ara una descoberta personal. Quan obro la Bíblia m'adono que la primera plana parla de la creació. La llegirem a la vetlla pasqual. Ens parla de la relació que Déu estableix amb l'home i la dona. Déu forma l'home de l'humus de la terra, i li dona el seu alè de vida. Un cop creat, Déu reconeix l'home com el millor que hi ha a la creació; Déu comenta referint-se a l'home: és bo de debò (Gn 1,31). Tota la resta de la creació només, si puc parlar així, és bona (Gn 1,4.12.18.21.25). L'home és doblement bo. Déu creu en l'home, se'n fia, malgrat que coneix el seu origen de fang, i li dona tota la creació. Al paradís, però, hi ha l'arbre de la vida, del qual l'home i la dona no poden fer ús. La vida és de Déu, i només és de Déu. Des del meu punt de vista, quan jo m'adono que Déu creu en mi, m'està estimant. Estimar és dir, d'alguna manera: jo crec en tu, malgrat el teu origen de fang; però

l'alè de Déu, que m'ha donat vida, no m'ha fet Déu, sinó imatge de Déu. El seu alè ha introduït dintre meu el seu amor. Segurament que sant Agustí aquí ens recordaria que el desig de Déu i d'estimar és obra de Déu. La meua vida, sentint-me profundament estimat per Déu, transmet la imatge de Déu, sóc instrument perquè Déu, a través meu, manifesti el seu amor. Per això penso que el primer graó de la humilitat és prendre consciència que Déu em mira amb amor perquè creu en mi, però jo haig de ser conscient que sóc humus, limitat, no sóc Déu; però Ell m'ha fet profundament lliure.

11 La relació amb un mateix

Sant Benet recorda que l'home és un ésser amb desigs, però ens diu: busca el desig de Déu. La prioritat per Déu es manifesta quan l'home no es busca únicament per satisfer-se ell mateix sinó aquella relació d'amor que hem descobert que Déu té envers l'home; i es comença a retrobar quan l'home vol correspondre a l'amor que se li té.

Des d'una perspectiva de l'amor humà aquesta actitud és molt comprensible; quan descobreixes que t'estimen, el desig no és solament de viure amb pau i joia aquesta relació, sinó que busques correspondre a aquell que se t'està donant. Sant Benet cita el fragment de l'evangelista Joan (6,38) que posa en boca de Jesús: «No he vingut a fer la meua voluntat, sinó la d'Aquell que m'ha enviat» (RB 7,32). El que és veritablement important és que cadascú miri en profunditat els seus desigs; que no sigui que pensant ésser un home

lliure està esclavitzat pel seu propi ego, i oblida així que és fet per a la relació. Molts fracassos avui dia en les relacions humanes vénen quan es posa en pràctica aquest principi: si m'estimes faràs el que jo vull (l'altre és un instrument al meu servei); quan el que és veritablement joïós és tenir per principi: com que t'estimo jo vull ser el teu bé. El nostre model és el mateix Jesús, Ell que és sagrament de l'amor de Déu, Ell va actuar així enmig de tots nosaltres: és el nostre bé, la nostra salvació, el qui guareix i redimeix, el qui t'aixeca i et diu: camina, queda net.

12 La relació amb els homes

La humilitat com ens la descriu sant Benet s'assembla a una casa. En una casa ben consolidada i que

tingui la seva personalitat tot és necessari, des dels fonaments fins al teulat, des de la distribució, fins aquells detalls que fan possible habitar-hi però que a més donen personalitat a l'edifici. La consciència de la presència de Déu, que és una presència feta d'amor, serien els fonaments que aguanten tot l'edifici. Fer la voluntat del Pare és com aprendre a ser fidels al projecte arquitectònic. Cal saber interpretar-ho bé. Cal saber escoltar i no solament escoltar-se. Cal saber deixar-se guiar. S'arriba a Déu sota el guiatge del qui des de

fa temps serveix l'amor, perquè en coneix els paranys de la pròpia projecció. El projecte de l'edifici espiritual de cada home està dissenyat per Déu mateix, el qui li toca de fer guia és com el mestre d'obres, la seva experiència ens és molt valuosa perquè ell coneix la construcció del seu propi edifici espiritual. Però el mestre, el guia, no solament busca interpretar bé la voluntat de Déu, sinó que vetlla pel desplegament harmoniós, equilibrat, de la persona que es posa a les seves mans. No fa el seu projecte, sinó el de l'Arquitecte. L'experiència de l'amor va travant tot el que es va construint, per això diu: «El tercer graó de la humilitat és que el monjo, per amor de Déu, se sotmeti al superior»; i novament

la referència és Jesús mateix: «es féu obedient fins a la mort» (Fl 2,8; RB 7,34) Aquesta mort encara que ho sembli d'entrada no esclafa la persona. La mort de Jesús és el pas indispensable per l'alliberament de la humanitat, aprendre a escoltar des del fons del cor, que això és el que

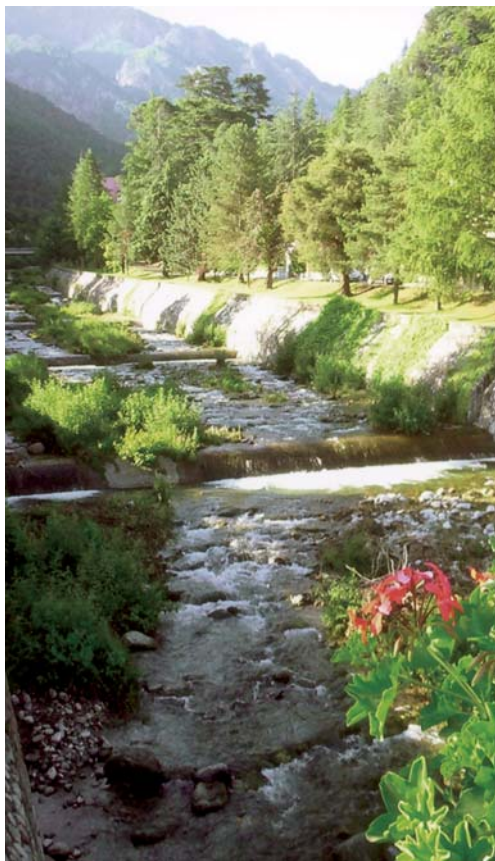
vol dir obeir, és adonar-se que hom no només es realitza únicament i exclusivament amb els seus propis criteris. Mirar-se únicament un mateix és com tenir tancades les portes i les finestres: a l'edifici espiritual no hi pot entrar així la llum, tot és fosc, trist, i l'aire no es renova; fa pudor de resclosit.

13 Els sentiments i les emocions (graons 4, 5 i 6)

Et pots trobar en situacions humanes que semblen com aquestes tempestes que provoquen unes rierades que s'emporten tot allò

que no està ben agafat. L'edifici interior trontolla perquè potser un té la impressió que ha estat injustament tractat; les coses prenen un caire que et contradeix profundament les ganes d'estar bé, els sentiments negatius són com una flamarada que voldries que incendiés i que tot allò que incomoda quedés reduït a la cendra; és com un habitatle desendreçat que provoca repugnància. Ara bé, encara que no ho volem allà continua. Què fer? Sant Benet ens parla de saber controlar aquestes emocions i sentiments negatius; que la pròpia reacció no provoqui una altra tempesta i tot es desfermi. Per una banda ens diu que cal aprendre a saber viure serenament i fermament, en definitiva saber aguantar: «Que el teu cor no defalleixi, i aguanta en el Senyor» (Sl 26,14; RB 7,37) No diu que això no té importància; al contrari, n'hi dóna molta, però cal saber fer un gest interior per sobreposar-se. D'una banda ens diu que pots tenir la impressió que «ens tenen com ovelles per matar» (RB 7,38). La referència als sentiments de la passió com quelcom inútil ens pot semblar francament inquietant, repugnant, però sant Benet fa una proposta: donar sentit a aquest sofriment. És possible? Segurament que si no hi ha amor és molt difícil trobar sentit, però des de l'amor el fet de cedir pot trobar sentit si busques que els teus actes destravin la rigidesa interior i exterior de l'altre. Sant Benet aquí recorda el Sermó de la muntanya: «si els peguen en una galta, presenten també l'altra; al qui els pren la túnica, li cedeixen el mantell i tot; requerits per a una milla, en fan dues» (Mt 5,39-41; RB 7,42). Això sembla un

despullar-se i ben mirat ho és. Però Jesús, que és la nostra referència, a la creu s'ha vist completament despullat, al llarg de la seva vida va aprendre a despullar-se, a donar allò que tenia, i no sempre el seu do era agraït; A Ell no el van penjar a la creu per impotent –ben al contrari, va demostrar la força del seu poder amorós, flexible, davant les injustícies– sinó que les seves obres bones incomodaven profundament les actituds tradicionals; van prendre la decisió d'executar-lo perquè esberlava les portes de l'egoisme, i obria el camí nou de la salvació. Jesús a la creu no perd la

dignitat, i tampoc no la perdem si som capaços de renunciar a viure esclavitzats pels mals sentiments, pel rancor. Viure situacions injustes, sentint-te especialment ferit, tancant-te dins un mateix, et vas vestint amb un caràcter agressiu, desagradable que es vol justificar pel que li han fet, però no sap que

és el saber perdonar; i el pitjor de tot és que ni ell mateix sap perdonar-se. Per a mi és important tenir present la imatge del jonc que davant l'allau no queda desarrelat, sinó que només ha de flexibilitzar la seva pròpia identitat, per aixecar-se de nou quan la tempesta s'ha esvaït. És important no perdre la consciència que estem arrelats en l'amor de Déu. No podem dir que això sigui fàcil, però en nosaltres, si aprenem a conèixer-nos ens adonarem que hi ha unes passions que ens poden dominar, cal saber reconèixer-les. Sant Benet ens dirà que siguem capaços de dir-ho en veu alta a l'abat, al qui fa de pare, al qui fa de mestre, al qui fa de metge, al qui en definitiva ha de fer com el Crist: guarir-nos. I comença la guarició des de la misericòrdia; caldrà prendre la medicina adient, però sempre serà, encara que de moment sigui desagradable, per a sentir-nos millor. El fet de dir-ho en veu alta comença a alliberar-nos-en perquè ja ens trobem en millors condicions per a objectivar-ho.

14 Retrobar-se un mateix i la seva acceptació (graons 7, 8 i 9)

En aquest procés d'aprofundiment del propi jo Anselm Grün comenta que et trobes amb les teves pròpies ombres, allò de fosc que tenim dins nostre. Ho diu així: «és tot allò que he reprimat, amb les meves tendències criminals, amb el sadisme que impera en el meu inconscient i la meva brutalitat, puc aleshores adonar-me en el més profund del cor, que sóc el darrer i el més petit de tots. No es tracta de reconèixer la humiliació que ens ve de fora, sinó reconèixer la meva pròpia veritat. Es tracta d'una experiència que fem en el nostre propi cor, i que no fem de cara

enfora. He percebut qui sóc capaç de ser!»⁴ I és des d'aquesta perspectiva que sant Benet proposa al qui descobreix aquestes ombres la pregària del salm 22,7 que diu: «Jo sóc un cuc i no pas un home, oprobí dels homes i el rebuig del poble», i afegeix el verset del salm 87,16: «m'he exultat a mi mateix i he estat humiliat i confós» (RB 7,52-53). Aquestes paraules ens recorden les paraules de Jesús a la creu. Experimenta per una banda com és l'home, i per altra banda experimenta què fan els homes d'Ell: el menyspreen i se'n burlen. És molt possible que això també ho experimentem nosaltres. La relació entre nosaltres ens ha de servir per descobrir, com l'aire fresc, l'amor de Déu i dels homes; també ens pot fer percebre el dolor moral quan ens sembla que no ens fan cas; sobretot passarà quan els altres creguin que no responem als seus codis de valors. Fixem-nos què sentim quan ens adonem que es burlen dels nostres sentiments religiosos per paròdies i caricatures. Aquí em puc anar configurant al Crist, que a la creu no solament el van despullar sinó que també li van llevar el bon nom. I aquest sentir-nos profundament humiliats ens recorda d'on venim: venim de l'humus del qual vàrem ser creats.

Encara hi ha dos aspectes més en aquest camí de l'autoconeixement i l'acceptació. Primer. Els nostres criteris han de ser contrastats amb el nostre entorn. El nostre camí no és singular i únic, el fem amb d'altres que, com nosaltres, han experimentat situacions semblants a les nostres; això vol dir assumir aquells costums i hàbits que van determinant un estil de fer. Hem de reconèixer que depe-

nem de l'instrument de la Regla, però també són molt importants els exemples dels qui fa temps estan en aquest combat espiritual. Sota aquest prisma no ens hem d'oblidar que cada casa té les seves regles; regles que s'han creat perquè els qui hi habiten no solament tinguin una vida més ordenada i harmònica sinó perquè les relacions siguin millors, més bones, en definitiva, siguin instruments per estimar millor. L'exemple dels pares és model per als seus fills; els pares ensenyen amb els seu exemple què vol dir estimar. No sempre es tracta d'imitar, com aquell que en fa una fotocòpia, sinó que el seu exemple m'ha de servir per aprendre que en tota la meua vida, en qualsevol cosa que faci, haig de ser fidel a uns valors i tenir present que en la vida hi ha coses més importants i altres menys, i que haig de ser coherent amb els valors i amb seu ordre. Coherent, no esclau; vull dir tan rígid que sigui incapaç de posar en pràctica el principi evangèlic: el dissabte està al servei de l'home (Mc 2,27). Per a mi és important no deixar de ser jo mateix amb els meus valors, però a la vegada haig de saber adaptar-me a cada situació.

El segon aspecte de l'autoconeixement és la capacitat, no tant de saber callar com de saber reflexionar, i això exigeix callar. Dificilment es fan dues coses alhora ben fetes, millor dit fer-les sí, pensar-les no. La necessitat de dir i dir, de xerrar i xerrar, ens evita pensar, analitzar, examinar, discernir i optar pel que més ens convé pel nostre creixement interior. Sense adonar-nos caiem en la frivolitat. Sant Benet cita un proverbi: «Qui parla molt no evita el pecat» (Pr 10,19; RB 7,57). Moltes vegades la necessitat de parlar

emmascara una buidor interior que no se sap com omplir.

15 Els metallenguatges són indicis de la vivència interior (graons 10, 11 i 12)

Fins ara hem vist diferents aspectes de la interioritat, molts d'ells porten a una actuació, a un fer. Ja des del començament hem vist que la humilitat ha d'estar impregnada d'amor, o l'amor impregna la humilitat; penso que totes dues coses són certes. Però també és veritat que en tot hi ha relació: Déu i l'home, Déu o l'home; Déu amb l'home. I tota relació és una forma de comunicació. Ara entrem en un món que segons els comunicadors ens diuen que representa el setanta per cent del nostre llenguatge; és el del gest, del to, de l'actitud del cos. En els àmbits de la psicologia se'ns parla dels metallenguatges: el to de la veu, una posició corporal, una manera de gestualitzar i de mirar, subratlla o contradia allò que s'està dient. Etty Hillesum va ser una dona jove jueva que finalment va ser gasejada pels nazis. Va deixar un diari personal que explica les seves vivències. És molt interessant perquè aquest diari descriu la seva evolució personal, de descoberta i aprofundiment espiritual. Ella comença des de l'ateisme però, a poc a poc, gràcies a un psicòleg del qual esdevé secretària, va descobrint una nova dimensió a la seva vida. I el seu aprenentatge de l'amor passa de ser sensual i exclusiu per ella mateixa a obrir-se a un amor més universal, que no es deixa endur per l'agressivitat de molts jueus en sentir-se injustament perseguits i humiliats. Aprèn a estimar i a compadir-se fins i tot dels qui seran els seus botxins. El seu diari descriu una vida que inexorablement la condueix a l'a-

⁴ Anselm Grün. *Benito de Núrsia: Espiritualidad enraizada en la tierra*. Pàg 62. Herder 2003.

norreament, però com la passió de Jesús a mesura que s'acosta la seva hora el seu amor esdevé més incondicional i universal. Va descobrint que la seva vivència religiosa la porta a fer un gest que mai no hauria pensat fer: agenollar-se; un gest que ens parla de la humilitat viscuda en el propi cos. El 15 de setembre de 1941 escriu al seu diari: «No sóc capaç d'agenollarme bé, sento una mena de molèstia. Per què? Segurament que dintre meu hi ha una inclinació crítica, racionalista, àdhuc atea. Amb tot, sento dintre meu, de tant en tant, un profund desig d'agenollarme, amb les mans a la cara, i trobar d'aquesta manera una pau profunda, i em poso a l'escolta d'una font amagada en el profund de mi mateixa»⁵. Sant Benet es fixa en tres aspectes d'aquest metallenguatge: la manera de riure, el to de la veu, i la postura corporal. Es pot dir que el cos parla del que vius i el cos t'ajuda a viure allò que has de sentir. A la nostra acció litúrgica fem pocs canvis en la nostra postura; avui se'ns convidarà a agenollar-nos. Sant Benet en parlar de l'actitud en la pregària ens diu: «mantinguem-nos de tal manera a la salmòdia, que el nostre pensament estigui d'acord amb la nostra veu» (RB 19,7); que avui, doncs, la nostra actitud humil estigui d'acord amb els gestos corporals, com després de dir-nos el diaca «Mireu l'arbre de la creu» el gest d'agenollar-nos respongui a una actitud humil del nostre cor.

16 L'alliberament de l'amor

Sant Benet veu en tot aquest procés com s'assoleix un objectiu: «arribarà tot seguit en aquella caritat de Déu que, en ser perfecta,

foragita el temor» (RB 7,67). La proposta que he fet de seguir el camí de la humilitat és perquè l'objectiu de la nostra vida sigui saber mirar amb amor el crucificat. De fet no ens caldria que ens traguessin processionalment una creu, cal que sapiguem mirar amb amor i agraïment el do de l'amor de Déu que s'ha lliurat fins a donar la seva vida; perquè el seu amor, el seu amor perfecte, ens obre el camí de la vida.

17 Jesús ens mira des de la creu, el seu gest més significatiu

Permeteu-me encara convidar-vos a fer una nova experiència. Fins ara hem procurat d'aprendre a mirar el Crist, però per què no deixem que Ell ens miri?, per què no prenem consciència que, en el fons, és la seva mirada la que vol penetrar dins nostre? Si mirar el crucificat, amb el que significa la seva vida, pot ser trasbalsador, prendre consciència que Ell ens mira pot ser corprenedor. La seva mirada és interior, té els ulls tancats i la cara serena, perquè desitja veure el nostre interior, el nostre cor. La seva mirada no és la del

judici i la condemna, és la mirada de l'amor que coneix la feblesa humana i perdona. És així com Jesús mira Pere quan, per covardia, el traeix; o quan des de la creu, mirant els seus botxins, diu: «Pare, perdona'ls, que no saben el que fan» (Lc 23,34). Nosaltres serem invitats a mirar contemplativament el Crist, hem d'aprendre també a acollir la seva mirada perquè converteixi la nostra mirada, el nostre cor, la nostra vida, perquè si ens deixem modelar per les mans de Déu arribarem al cim de la creació; sí, acollim aquell que ha fet de nosaltres la seva millor obra de la creació, perquè en acabar de transformar el fang de la terra i fer-ne l'ésser humà, no va saber estar-se de dir «és bo de debò» (Gn 1,31). No és la mirada que esclafa, és la mirada que allibera, que dóna vida, la que diu al bon lladre: «avui seràs amb mi al paradís» (Lc 23,43). És la mirada adreçada a Maria, la seva mare, la que mira l'Església, que mira la comunitat, cadascú, esperant, sentint la seva mirada, ser posseïts per l'amor de Déu. És l'amor veritable. Més que una mirada és el desig de comunió. Més que una mirada, són els braços estesos del crucificat que vol acollir, que vol abraçar-se a la seva Església per amanyagar-la, aixecar-la, dignificar-la, posar-li el vestit reial, com el Pare vesteix el seu fill pròdig.

Mirar i deixar-se mirar. Acollir i deixar-se acollir. Perdonar i deixar-se perdonar. Enamorar-se; és a dir, donar-se a l'amor. La vida canvia quan ens deixem prendre per Crist, perquè aprens a veure amb els ulls de Déu. ∞

⁵ Paul Lebeau. *Etty Hillesum. Un itinerario espiritual. Amsterdam 1941 -Auschwitz 1943*. Pàg 93. Sal Terrac 2000.

UNA ATURADA EN EL CAMÍ

PER TROBAR-NOS AMB JESÚS *

Jesús ens ha cridat a caminar en la fe; ell és el Camí i cada un dels nostres passos hauria de ser ja un encontre amb ell, però cal que aquesta trobada esdevingui autèntica relació interpersonal, experiència interior, coneixement viscut. A través de la seva paraula Jesús se'ns fa trobadís ara, avui, cada dia; la seva mirada em convida, les seves petjades em busquen, les seves mans m'acullen, el seu cor no cessa d'estimar-me fins a poder transformar la meua vida si és que jo no hi poso obstacles i em deixo trobar a fons per ell. Jesús ens convida a tots a trobar-lo i a deixar-nos trobar, però

l'encontre, el diàleg, ha de ser personal; no s'hi val a repetir mecànicament el que fan tots, a ser una mena d'autòmats impersonals, rutinaris; em vol a mi, amb el meu desig, amb el meu esforç, amb la meua pobresa. El camí ens el mostra Jesús mateix: en la paraula i en la pregària (Jn 6,35); en la seva mirada, en la qual reconec una expressió d'amor per a mi (Mc 10,21); en el seu gest de bon pastor que em ve a cercar (Lc 15,4); en el seu gest de guarir-me davant el meu desig de quedar pur (Mt 8,3); mostrant-me el seu cor de bondat amb el qual m'esforço a sintonitzar (Mt 11,29). ∞

Jesús ens surt avui a l'encontre; deixem-nos trobar:

□ Per la seva mirada, que és:

Invitació	Jn 1,38–51
Repte	Mc 10,17–22
Recerca	Mc 5,25–34
Compassió	Mt 14,14
Perdó	Lc 22,61–62

□ Per les seves petjades, que són:

Anunci	Mt 4,23–25
Espera	Jn 4,5–44
Acolliment	Lc 7,36–50
Proïsmes	Lc 10,30–37
Compromís	Mt 25,35–40

□ Per les seves mans, que són:

Salut	Mt 8,1–4
Vida	Lc 7,11–17
Fortalesa	Mt 14,22–33
Benedicció	Mc 10,13–16
Servei	Jn 13,1–17

□ Pel seu cor, que és:

Humil	Mt 11,28–30
Admirat	Mt 8,5–10
Sofrent	Lc 22,39–46
Joiós	Jn 15,1–17
Consolador	Jn 20,11–18

Ell és qui ens mena pel nostre camí de la vida, camí que és resposta a la seva invitació, que és seguiment de les seves petjades, que és aprenentatge del seu ensenyament i crida a ser testimonis en el món d'acord amb el que hem après d'ell. Ser cristians en el món vol dir «ser Crist» en el món, renovadors i transformadors, des del nostre testi-

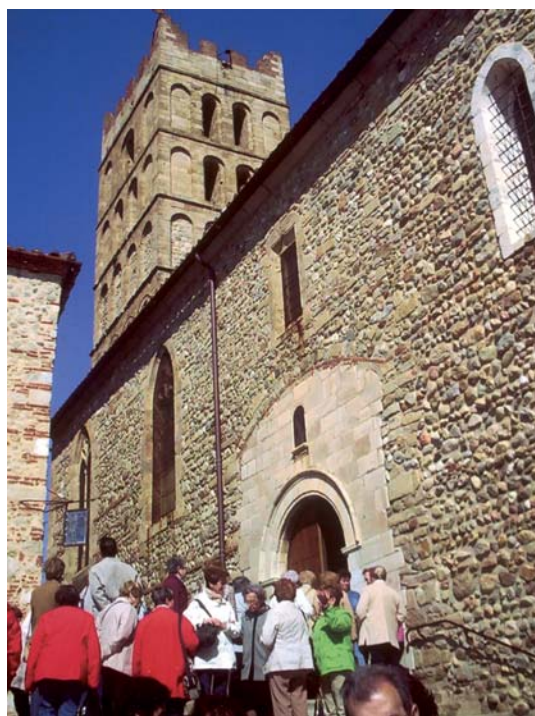
moni de fe, del cor d'una humanitat que cerca a les palpentes, que sedeja de vida, que desitja quelcom de millor, però d'una humanitat que també sovint es negarà a creure el nostre testimoni i el condemnarà, com ho va fer amb Jesús (Mc 13,9–13); aquest és el nostre camí cap a la pasqua i l'única pasqua per al món; aquest és el camí cristià.

* Reproduïm el full que el pare Jordi va repartir, per al treball i la pregària, en un dels nostres recessos.

EXCURSIÓ A CUIXÀ

Dos dies de fraternitat i d'història

Jordi Castanyer

• *Elna.*

És sabut de tots que enguany s'escau el mil·lenari de l'abat Oliba; no pas del naixement ni de la mort (971-1046) sinó de la seva elecció abacial, que tingué lloc el 1008, molt probablement primer com a abat de Cuixà i després, al cap d'algunes setmanes o mesos, com a abat de Ripoll, on havia entrat com a monjo feia pocs anys. Nascut al Conflent, potser a Cornellà, fill dels comtes de Cerdanya, rebé la formació a Ripoll però freqüentà, ja de menut, la relació amb Cuixà i els seus monjos. Essent bisbe de Vic –ho fou a partir de l'any 1017– morí precisament al monestir de Cuixà durant una de les seves visites.

És per això que en començar

a pensar l'excursió que els oblats solem organitzar durant la primavera de seguida sorgí el monestir de Sant Miquel de Cuixà com el lloc més idoni per a aquest any. Però calia aprofitar aquesta ocasió per a visitar i conèixer d'altres indrets propers a Cuixà que ofereixen sens dubte un interès històric i artístic remarcable. Decidírem, doncs, dedicar-hi dos dies ben complets. L'oferta que fèiem va tenir una gran acollida, fins al punt que calgué viatjar amb dos autocars per a poder encabir la setantena de persones que s'hi apuntaren.

DISSABTE 7 DE JUNY

Vam sortir de Barcelona de bon matí, a un quart de 7. Abans de fer una parada en una àrea de servei de l'Empordà per a esmorzar, vam poder resar les Laudes units a la comunitat de Montserrat gràcies a la transmissió que en fa Ràdio Estel. Arribàvem a Elna poc abans de les 10.

Situada al cor del Rosselló, Elna és una ciutat de llarguíssima història. Primer ibera i més tard romana, fou sota Constantí el Gran que la ciutat prengué el nom de *Castrum Helenae* –santa Helena fou la mare de l'empe-

rador Constantí–, d'on prové el nom actual d'Elna. Esdevingué seu episcopal ja al segle VI i ho ha continuat essent fins que en temps moderns, i atesa la importància que ha anat adquirint Perpinyà, el bisbe hi traslladà la seva residència tot i que Elna continua present a la denominació del bisbat (Perpinyà-Elna; i en llatí, simplement *Elnensis*). La seva imponent catedral romànica (s. XI) i el claustre de marbre blanc (ss. XII-XIV) testimonien un passat prestigiós. Elna disposa, a més, de museus d'història i d'arqueologia, situats en dependències del claustre, a més d'un d'art modern; i és també a Elna on hi hagué la coneguda Maternitat Suïssa del Castell d'en Bardou, darrerament força difosa per la difusió que n'ha fet una historiadora catalana que ha estudiat amb molt detall la labor humanitària que Elisabet Eidenbenz, que encara viu, hi dugué a terme els anys de la darrera guerra europea a favor de centenars de dones gestants dels camps de refugiats espanyols o jueus. Són coses, aquestes, que anàvem comentant al llarg del viatge, per bé que la nostra visita a Elna s'havia de limitar a la catedral i al claustre.

Ens hi acolliren d'una banda, així que vam arribar a la ciutat, un guia que tot caminant pel poble i durant la visita ens féu explicacions molt pertinents i entenedores i, d'altra banda, un

• Fontfreda.

cop ja a la catedral, el rector de la parròquia, el qual ens adreçà també unes paraules. La catedral, dedicada a santa Eulàlia i a santa Júlia, és com hem dit un notable edifici romànic de tres naus, amb tres absis. Les sis capelles gòtiques de la banda oposada al claustre són dels segles XIV i XV. Nosaltres celebrarem l'Eucaristia a l'altar major. Després passarem al claustre i en contemplarem sobretot els magnífics capitells amb una iconografia excepcional i diversificada, com per exemple els que contenen escenes de la vida de sant Pere i de la creació d'Adam. Fora ja de la catedral veiérem part de l'antiga muralla, el monument als morts, obra de l'escultor Aristides Maillol (1861-1944), i, al fons, una ratlla de mar.

L'etapa següent era arribar-nos fins a Fontfreda, antiga abadia cistercenca no lluny de Narbona, en ple Languadoc. Ens cal primer fer una colla de quilòmetres per la regió de les Corberes, ja fora de la Catalunya Nord, per on podem observar el vent proverbial que s'hi abat quasi permanentment fins al punt que veiem les files i files d'arbres que no poden sinó créixer i enlairar-se rectes però no pas verticalment sinó obli-

quament; més tard, ja deixada l'autopista, ens anem endinsant per unes valls cada vegada més estretes i ombrívols; fins a Fontfreda mateix res no fa pensar que som tan a prop d'un complex enorme de grans edificis. Aquest monestir, de propietat privada d'ençà d'uns cent anys, té els seus inicis a les darreries del segle XI, i és al cap d'uns cinquanta anys que s'integra al moviment cistercenc. La seva esplendor màxima fou durant els segles XII-XIV, amb gran nombre de monjos i amb un patrimoni extensíssim. I entre d'altres nous monestirs que sorgeixen de Fontfreda hi ha el nostre cistercenc de Poblet, a mig segle XII. Sense entrar ara en diversos avatars de la història ni en el paper que tingué en l'oposició als heretges càtars, sí que cal consignar que el 1901, i a causa de les lleis anticlericals franceses, la comunitat de Fontfreda hagué de deixar el monestir i anar a l'exili; la major part del temps la passaren a Tàrraga. Quan al cap d'uns quinze anys els monjos poden tornar a França el monestir ja ha estat venut i reventat –els actuals propietaris són descendents d'uns d'aleshores, parisencs– i per tant els monjos no poden allotjar-s'hi novament. Com solem dir... *hos-*

tes vingueren que de casa ens tra-gueren. I s'esdevé aleshores un fet que als de Montserrat ens resulta ple d'interès: el 1919 aquests errants cistercencs de Fontfreda, comunitat però sense monestir, s'instal·len a Sant Miquel de Cuixà –per donació del qui n'havia comprat les ruïnes als antics propietaris–, de sempre monestir benedictí però que havia estat abandonat, també per un decret de confiscació dels béns eclesiàstics, d'ençà de finals del segle XVIII. Els cistercencs hi residiran fins que el 1965, atès l'escassíssim nombre de monjos i llur edat avançada, es traslladen al monestir francès de Lérins. És aleshores que Montserrat hi envia un grup de monjos, sempre deixebles de sant Benet però ara novament benedictins. Un altre fet, ben circumstancial, que ens fa propera, als catalans en general, aquesta abadia de Fontfreda és que el 1870 –després que precisament en un temps d'exili hi fos acollit pels monjos cistercencs– hi morí el *nostre* sant Antoni Maria Claret, del qual acabem de celebrar el segon centenari del naixement.

La visita al monestir no la fem fins havent dinat. Tenim l'àpat preparat en un bellíssim menjador, molt probablement una antiga dependència del monestir i ara restaurant. Després, i acompanyats d'una guia del lloc, anem recorrent les diverses estances del monestir construïdes al llarg dels segles, la majoria de les quals molt ben conservades i, algunes, degudament restaurades: el pati d'honor, just traspassat l'elegant porxo d'entrada, des d'on hi ha l'accés als jardins d'estil italià, dissenyats sens dubte per encàrrec d'algun dels abats comandataris italians que tin-

gué l'abadia al llarg dels segles XVI i XVII; els refetors, els dormitoris, la bodega... Una importància ben singular, és clar, tenen l'església, el claustre i la sala capitular. L'església, la construcció de la qual s'inicia a mig segle XII, és d'enormes proporcions i, d'acord amb l'estil cistercenc, d'una gran sobrietat per bé que els grans finestrals, a l'origen sense cap mena d'ornamentació, actualment presenten uns preciosos vitralls, amb colors ben vius i amb diverses representacions, realitzats a partir del 1913 d'acord amb les indicacions trobades en un tractat monàstic medieval. El creuer, l'amplíssima escala que conduïa de l'església estant al dormitori dels monjos, la tribuna, construïda el segle XIX, per facilitar la participació dels monjos ancians o malalts, tot sugge-

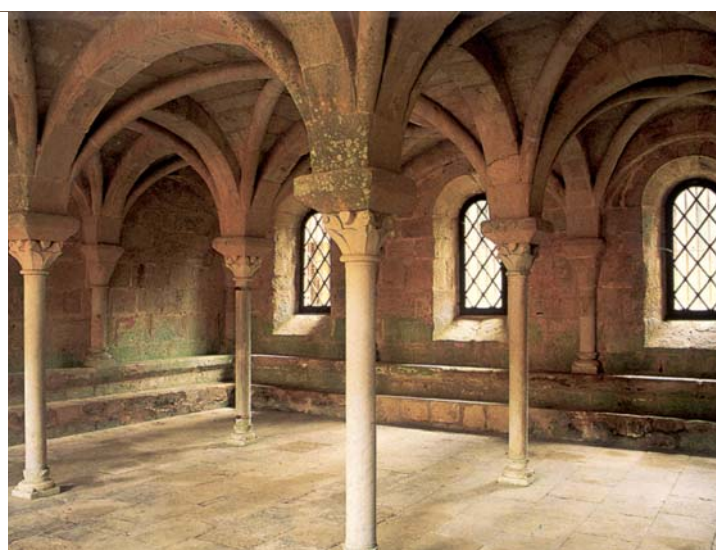
reix amplitud de mires i enlairament espiritual. El claustre, també de grans dimensions, presenta el pas del darrer romànic al primer gòtic; pràcticament tots els capitells presenten, sòbriament, únicament ornaments florals. I la sala capitular, lloc central de tants moments de la vida d'una comunitat monàstica, data sobretot del segle XIII; s'hi accedeix, és clar, des d'una de les ales del claustre; i és bellíssima, d'arquitectura ogival, amb les seves arcades, les seves columnes i els seus capitells.

Ens calia continuar la ruta, ara novament cap a les comarques catalanes i acostar-nos així

a Cuixà; lloc, però, on no anirem fins demà. Havíem previst, encara, una aturada a Prada, capital del Conflent, per poder visitar-ne l'església parroquial. I així ho fem. Hi arribem a quarts de vuit. L'actual temple, dedicat a sant Pere, és del s. XVII, però fou edificat damunt l'anterior, citat ja al s. IX, del qual conserva el campanar romànic i quadrat del s. XII. A l'altar major hi ha un notable retaule barroc, de fusta policromada, dedicat també a sant Pere, obra

nostra colla, del conegut monjo trapenc i escriptor espiritual Thomas Merton, que hi nasqué el 1915.

En aquest moment, i per al sopar, dormir i esmorzar, hem de partir el grup perquè no ens podem allotjar tots al mateix lloc; els uns es queden a Prada mateix, i els altres van amb l'autocar a Vernet, poblet a uns 15 quilòmetres, conegut per la seva tradició balnearia. Demà ens retrobarem ja a Cuixà.

• Fontfreda.

de Josep Sunyer el 1699. Visitem l'església, doncs, i hi fem la pregària de Vespres. A Prada, encara, fem memòria de dos cèlebres catalans que hi trobaren refugi en ocasió de la guerra civil: Pompeu Fabra, que hi morí el 1948 i hi és enterrat, i Pau Casals, que hi residí diversos anys i des d'on inicià el prestigiós Festival musical, bàsicament a Cuixà, que porta el seu nom i que encara continua tenint lloc anualment. Recordarem també que és en aquest municipi on des del 1968 té lloc cada any la important Universitat Catalana d'Estiu. I també fem memòria, amb sorpresa de molts de la

on està situat el monestir de Sant Miquel, concretament al municipi de Codalet. Ens hi acull molt cordialment el pare Daniel Codina, superior de la comunitat montserratina que hi resideix, formada actualment per cinc monjos. Fou el novembre del 1965 quan un grup de monjos de Montserrat es van traslladar a Sant Miquel de Cuixà per a prendre possessió d'aquest antic monestir benedictí després que els cistercens de Fontfreda, que passaven per un moment difícil sobretot a causa de la manca de vocacions, n'haguessin de marxar perquè ja no es veien amb forces per a continuar custodiant-lo. Recordem

DIUMENGE 8 DE JUNY

A quarts de 10, novament tots junts, som ja al monestir de Sant Miquel de Cuixà; som, doncs, al lloc que més justificava el nostre viatge a aquestes terres. Només de baixar dels autocars podem veure, majestuosa, la pica del Canigó (2.784 m.), la qual presideix, entre altres, la vall de Taurinyà

que ells, no podent acollir-se al seu monestir que havien hagut de deixar el 1901 i marxar a l'exili, havien arribat a Cuixà el 1919, amb la qual cosa donaren nova vida a aquest lloc que, igualment a causa de lleis confiscadores dels béns eclesiàstics, havia estat abandonat, i poc després saquejat i en bona part demolit, a partir del 1789.

El pare Daniel, abans d'iniciar pròpiament la visita, ens parla dels orígens del monestir de Sant Miquel de Cuixà, que havia de ser fundat, el 879, com a conseqüència d'una desgràcia. En efecte, la trentena de monjos que s'instal·laren a l'indret actual del monestir eren els supervivents de la destrucció que poc abans, a causa d'una enorme crescuda de les aigües del Tet, havia sofert el monestir d'Eixalada fundat uns quaranta anys abans força més amunt, en un indret en què el riu passava molt engorjat, prop de l'actual poblet d'Oleta. El nou monestir cresqué ràpidament, sobretot a causa de la protecció dels comtes de Cerdanya-Conflent: a finals d'aquell segle IXè probablement eren ja uns seixanta monjos. El primer dels grans abats de Cuixà fou Garí (965-998), que res no té a veure amb el protagonista de la famosa llegenda montserratina. Ell fou qui, en un viatge a Venècia, convencé que esdevinguessin monjos de Cuixà el dux venecià Pere Orsèol, junt amb alguns companys també nobles, i el qui més tard seria sant Romuald, fundador de la Camaldula. Pere Orsèol moriria a Cuixà mateix a finals del s. X, i fou precisament l'abat Oliba qui el canonitzà. L'abat Garí, que introduí a Cuixà l'observança de Cluny, fou, encara, el qui dugué a terme l'església actual,

• *Sant Miquel de Cuixà.*

iniciada anys abans, i qui la consagrà l'any 974.

S'esplaià encara més, el pare Daniel, perquè la figura s'ho val, en l'abat Oliba, l'altre gran abat de Cuixà, del qual celebrem el mil·lenari. Era fill d'Oliba Cabreta, comte de Cerdanya i de Besalú, i d'Ermengarda. El seu caràcter tranquil i reservat féu que aviat es retirés del govern temporal i entrés de monjo a Ripoll el 1002. Elegit abat emprengué de seguida la reconstrucció espiritual i material tant de Ripoll com de Cuixà, renovà l'esperit monàstic no sols als seus dos monestirs sinó a d'altres que fundà, entre els quals és obligat d'esmentar el nostre de Montserrat (any 1025). En l'aspecte arquitectònic, a Cuixà, devem a l'abat Oliba la transformació i l'enlairament de la nau central de l'església, diversos elements interiors que al llarg de la història s'han anat perdent, com és el cas de la decoració, la girola construïda als costats i al darrere del presbiteri, amb els absis corresponents –alguns dels quals també han desaparegut–, el campanar

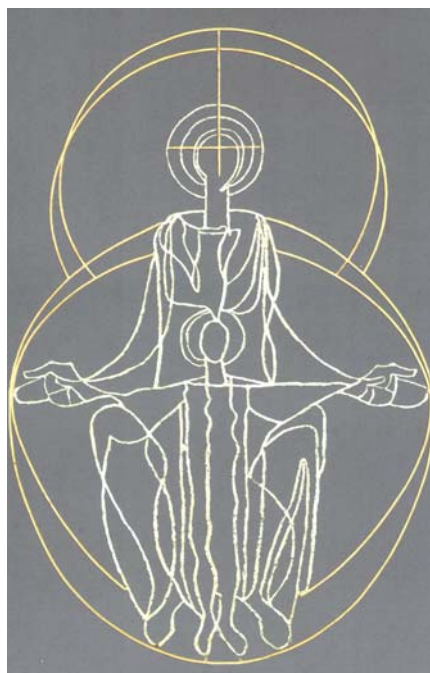
actual, germà d'un altre d'igual que s'esfondrà el segle XIX, altres construccions exteriors a l'església i, molt especialment, la construcció de la capella de la Santíssima Trinitat i, a sota, de la famosa cripta de la Mare de Déu del Pessebre. De fet és a ell, a Oliba, a qui l'art i l'arquitectura del romànic català deuen l'impuls decisiu en algunes novetats constructives –que probablement introduí com a fruit dels seus viatges, almenys dues vegades a Roma– com són les voltes de canó i la cúpula, les arcuacions llombardes, els grans campanars, les criptes, el major nombre d'absis, entre d'altres. En un àmbit més cívic també es deu a Oliba una primera concreció de la idea de pàtria aplicada a les terres catalanes, que ja afluïa en l'ambient però que ell expressà en textos fins ara poc remarcats. El nostre abat i bisbe fou, encara, un home notablement just i conciliador: en diversos sínodes féu sentir, ben ferma, la seva veu enfront dels abusos, ni que fossin els del seu nebot Guifré, arquebisbe de Narbona, o de la seva germana Ingilberga, abadessa del monestir de Sant Joan de les

Abadesses; però, sobretot, la seva acció pacificadora es concretà en l'establiment de l'anomenada Treva de Déu, o institució de la Pau i Treva, promoguda per Oliba a partir de l'any 1022, confirmada per ell mateix el 1027 a Toluges i difosa ben aviat, amb l'autoritat de diversos sínodes, a tot Europa. Aquesta tenacitat d'Oliba a favor de la pau i de l'entesa a través del diàleg fou allò que, exercint de català universal a la seu mateixa de l'ONU, Pau Casals, en ocasió de l'estrena, el 1971, de l'Himne a les Nacions Unides que li havia estat encomanat, remarcà amb veu ferma i entusiasta com una característica de Catalunya i, tant de bo, de tots els països representats en aquell Parlament. Oliba moria a Sant Miquel de Cuixà el 30 d'octubre de l'any 1046; tenia 75 anys. La carta encíclica mortuòria que a lloança seva redactaren els monjos de Ripoll i de Cuixà viatjà per Europa bo i recollint elogis d'ambients monàstics i catedralicis ben allunyats del nostre país. Estranyament, i lamentablement, no se sap el lloc de la seva sepultura.

Iniciarem la visita per una sala on hi ha una maqueta de l'església de Sant Miquel, en què queden ben evidents les parts anteriors a Oliba i les seves intervencions posteriors, i on hi ha també una colla de fotografies que il·lustren sobretot les vicissituds que totes les edificacions han sofert al llarg del segle vintè. D'aquesta sala passem al claustre, posterior a l'abat Oliba, de proporcions molt grans però lamentablement molt incomplet a causa, d'una banda, de l'abandó i de la devastació que sofrí a partir de la Revolució francesa i de la

destrucció parcial fruit de la caiguda d'un dels dos campanars, i, d'altra banda, com ja és prou conegut, de l'adquisició que un escultor nordamericà féu el 1907 d'una molt bona part dels capitells que havien anat a parar a diversos llocs o que es trobaven als voltants de Prada. Amb aquests capitells, i alguns més d'altres procedències, el 1936 hom muntà el claustre que pot ser visitat a l'anomenat Museu dels Claustres de Nova York. El pare Daniel ens explica que el claustre que avui veiem a Cuixà fou reconstituït els anys 1950-1953. Els seus elements, capitells i columnes, són tots autèntics però no es pot garantir quin era l'emplaçament original de cadascun d'ells; fins i tot n'hi ha uns quants que procedeixen no de l'antic claustre sinó de la tribuna del segle XII que hi havia a la nau de l'església.

L'ornamentació és totalment profana, purament decorativa, entorn d'elements florals o d'animals –lleons, àguiles– o de monstres i d'alguna figura humana. Del claustre estant

• *La Trinitat, escultura en bronze (M. Cusachs).*

admirem el campanar, l'únic que queda: una admirable torre de 40 metres d'alçada, bellíssima tant per les seves proporcions com per la sobrietat de la decoració.

Des del claustre passem a un nivell inferior, on hi havia hagut molt probablement les capelles dels sants Gabriel i Rafael que donen accés, a través d'una petita obertura, a la cripta de la Verge del Pessebre. És, aquesta cripta, una de les peces més interessants de Cuixà: una capella circular amb un minúscul absis a l'orient –damunt el petit altar hi ha una bella imatge de la Mare de Déu, còpia de l'original gòtic que es troba a la parròquia de Cornellà de Conflent–, amb volta de morter encofrat que descansa sobre un únic pilar central. La decoració és nul·la; el material, pobríssim. L'efecte, però, del conjunt d'aquesta cripta, que hom anomena també «de la palmera», és d'una bellesa i d'una elegància captivadores. És damunt mateix que l'abat Oliba havia construït aquella altra capella que ja hem esmentat dedicada a la Santíssima Trinitat, de la qual avui només conservem vestigis, suficients per veure l'única nau circular que tenia i alguns altres elements de la disposició; però darrerament, enguany mateix, ha estat dignificada i restablerta al culte, després que durant uns anys s'hi han anat fent diverses accions serioses de protecció de vents i d'humitats tant pel que fa a la teulada, totalment nova, com a les parets laterals i, sobretot, a les que donen a la façana de l'església i al costat oposat, que en seria l'entrada, les quals ara consisteixen en unes grans superfícies de vidre; en la darra que hem esmentat s'hi ha

col·locat, feta de bronze, una al·legoria a la Trinitat obra de l'escultor català Manel Cusachs bo i inspirant-se en un gravat antic. Precisament el pare Daniel ha estudiat molt els orígens, la construcció i la disposició d'aquesta capella, i n'ha proposat públicament una interpretació doctrinal digna de ser tinguda en compte. Fou ell mateix que ens hi acompanyà després de l'Eucaristia, que vam celebrar a les 11, amb la comunitat i els fidels que hi solen assistir els diumenges.

Abans d'accedir a l'església, i situats novament al claustre, contemplarem el portal actual d'entrada –que ni és la porta principal ni tampoc l'accés lateral primitiu a l'església– que mostra antics elements de la tribuna (s. XII), com ara dues columnes amb les imatges de sant Pere i sant Pau. A Cuixà hi ha hagut quatre esglésies: la primera, anterior al 873, és la que trobaren els monjos d'Eixalada quan s'hi refugiaren després de la inundació del seu monestir, i era dedicada a sant Germà d'Auxerre; la segona, ja dedicada a Sant Miquel, la trobem ja esmentada el 938; el 953 és consagrat un tercer temple; i el 956, en temps de l'abat Ponç, s'inicia la construcció del gran temple actual, acabat i consagrat, com ja hem dit més amunt, el 974 per l'abat Garí. I encara que, tal com la veiem avui, l'església de Sant Miquel de Cuixà hagi perdut molt del seu aspecte primitiu, aquesta massa de pedra maltractada pels homes i pel temps, sense la policromia amb què s'ornava en altres èpoques i sense els marbres preciosos de l'altar i la tribuna, el seu aspecte continua essent imposant. Impressionen, per exemple, els

• Vilafranca de Conflent.

grans arcs visigòtics o preromànics, l'enorme sobrietat de la nau i de la girola construïda per l'abat Oliba, les voltes del s. XIV... Acabada la missa contemplem encara la magnífica ara de l'altar, un antic marbre romà retrobat a l'inici dels anys setanta, i també el grup escultòric de Jesús i els apòstols a l'hort de Getsemaní, obra del s. XV. Finalment sortim per la porta principal, que ara pràcticament no s'usa, per tenir accés a l'atri i a la capella de la Santíssima Trinitat. Ens queda encara una estoneta per a poder comprar records, postals i productes del treball dels monjos: ceràmica, melmelada, vi... Així posem punt final a la nostra breu però aprofitada estada al monestir de Sant Miquel de Cuixà.

Anem novament a Vernet per a dinar-hi, ara sí tots junts. Ens hi acompanya –i ens plau que ho faci perquè és com si perllonguéssim l'estada a Cuixà– el pare Daniel Codina. El pla previst per al retorn a casa, al llarg de la tarda i del vespre, és agafar l'anomenat tren groc que des de Vilafranca de Conflent s'enfila cap a la Cerdanya. Això ens

permet, després de dinar i abans d'anar a l'estació, passar una bona estona voltant per Vilafranca, aquest petit poblet, graciós, situat en un dels punts més estrets de la vall del Tet, tot ell emmurallat, que conserva les fortificacions medievals amb les seves portes i torres angulars rodones. Vam passejar-nos-hi i vam poder visitar l'església de sant Jaume, citada ja el s. XI; el portal de marbre, esculpit, és del s. XII i a dins hi ha, a més de diversos retaules, un bellíssim Crist jacent amb la figura de Nicodem al costat. Ens hi acompanyà un prevere flamenc, tot pintoresc, que d'ençà de molts anys ha viscut com a ermità en aquelles contrades –sempre amb disponibilitat pastoral– i que darrerament s'ha traslladat a viure a Vilafranca mateix; parlava un català prou correcte i, al final, ell mateix va entonar el Virolai perquè el cantéssim plegats.

A l'hora prevista ens adreçem a l'estació del tren, fora de les muralles, i ens anem acomodant als vagons del tren, un dels quals és descapotat, tipus jardineria, i permet de fruitar millor del

paisatge per bé que els que hi van estan més sotmesos, és clar, al rigor del vent i, sobretot, del sol. La construcció de la línia s'inicià el 1903 amb la finalitat de comunicar millor la Cerdanya amb Perpinyà ja que l'orografia feia quasi impossible de prolongar el tren de via ampla més enllà de Vilafranca; fou el 1910 quan es posà en funcionament el trajecte Vilafranca de Conflent – Montlluís, que és precisament el trajecte que vam fer nosaltres. Posteriorment aquesta línia s'allargà fins a la Tor de Querol, cosa que s'acon-

seguí el 1927 (el 1911, però, ja va arribar a la Guingueta d'Ix, lloc fronterer). El traçat té una longitud total de 62 Km., però és en els primers 28 quan hi ha el desnivell més fort, d'uns 1100 metres; el punt més alt –i el més alt de tota la xarxa dels trens francesos– és prop de 1600 m. El trajecte és preciós, sempre passant entre muntanyes, superant llocs elevadíssims per mitjà de ponts i viaductes molt aeris, amb panoràmiques bellíssimes vers la serralada del Puigmal... Tot molt agradable. Nosaltres baixàrem a Montlluís

–La Cabanassa, on ja ens esperaven els nostres dos xofers, en Josep i en Jaume, amb els autocars.

Emprenguérem, doncs, la ruta, ara cap a Puigcerdà, bo i fruit de la perenne bellesa de la Cerdanya, després cap al túnel del Cadí –férem una parada a l'àrea de servei– i a continuació, tot seguint l'eix del Llobregat, cap a Barcelona. Així posàvem punt final a dos dies intensos de cultura, d'història, d'art, de paisatge, de fraternitat. ∞

NOTIFICACIONS

INFORMACIONS DIVERSES

- El dia 6 d'agost, festa de la Transfiguració del Senyor, la comunitat monàstica de Montserrat tingué el goig d'acompanyar el pare Oleguer Porcel, resident a Cuixà d'ençà del 1965, en el 75è aniversari de la seva professió monàstica; dins de l'Eucaristia renovà el seu compromís com a monjo. I aquest mateix dia, després de Laudes i a sala capitular, tingué lloc l'entrada al noviciat dels germans Antoni Gordillo i Josep-Joan Badia. El 31 d'agost el pare Josep Maria Cardona va celebrar els 25 anys de sacerdoti. Donem-ne gràcies a Déu. El dia 4 d'octubre el germà Aleix Puiggalí farà, si Déu vol, la professió simple.
- El 19 d'octubre, a 2/4 de 6 de la tarda, al monestir de Santa Maria de Valldonzella (carrer Císter 41-45, de Barcelona), tindrà lloc una conferència sobre l'abat Oliba que pronunciarà el prestigiós historiador senyor Anscari M. Mundó. L'organitzen conjuntament la comunitat cistercenca de Valldonzella i la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat.

- Llibres recomanats:

EDUARD JUNYENT I SUBIRÀ: *Esbós biogràfic del comte, abat i bisbe Oliba*. (Commemoració mil·lenària de la seva elecció abacial: 1008-2008). Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Biblioteca Serra d'Or 393. Barcelona 2008.

JOSÉ ANTONIO PAGOLA: *Jesús. Aproximació històrica*. Editorial Claret 2008.

CASSIÀ M. JUST: *Viure amb fe, esperança i caritat* (A cura de Bernabé Dalmau). Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Saurí 175. Barcelona 2008. / *Cassià M. Just, monjo, home d'església, home del poble* (Taula rodona. Sant Pere de les Puel·les, 5 d'abril de 2008). Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Col·lecció l'Espiga 95. Barcelona 2008.

Recordem que a la nostra pàgina web (www.oblatmontserrat.cat) hi trobareu tota mena d'informació d'interès, a més dels darrers números de l'*Acull!* i d'enllaços amb altres pàgines web eclesials i benedictines.

NOTIFICACIONS

ELS NOSTRES DIFUNTS

OBLATS

Josep Ferreres Tena, de Barcelona

Maria Assumpció Ferrer Torner, de Mataró

FAMILIARS

Joan Muns Masip, pare de l'Assumpció Muns Herbella.

CALENDARI D'ACTIVITATS 2008

OCTUBRE	8 18/19	Inscripcions: Regla B. / Trobada REGLA B. (12h matí) / TROBADA (4h tarda)
NOVEMBRE	12 13 22/23	Inscripcions: Regla B. / Recés / Domínica Gaudete EUCARISTIA – Conferència a Lestonnac (2/4 de 8 del vespre) REGLA B. (12h matí) / RECÉS (4h tarda)
DESEMBRE	14	DOMÍNICA GAUDETE

Inscripcions: Faustina FONT – Tel. mòbil 653 34 35 62 / dia indicat a partir de les 9 del vespre

Informació General: Ma. Dolors TRESSERRAS – Tel. mòbil 656 40 80 57

Informació Tresoreria: Ramon BORRELL – Tel. mòbil 617 40 80 83

